

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

**Επιλεκτική εμπιστοσύνη παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας: Η σχέση των
εξωτερικών χαρακτηριστικών του πληροφοριοδότη με την εμπιστοσύνη στην
πληροφορία που αυτός δίνει**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΩΝΑ

ΦΛΩΡΙΝΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2024

Φύλλο εξέτασης

Φύλλο Εξέτασης 1.

Επόπτης: _____

Βαθμός: _____

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

2. Δεύτερος Βαθμολογητής: _____

Βαθμός: _____

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Γενικός Βαθμός: - _____

Ο/η συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στις εργασίες τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Υπογραφή:

Ημερομηνία

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	6
Abstract	8
Εισαγωγή	10
Η ανάπτυξη της επιλεκτικής εμπιστοσύνης	13
Στρατηγικές επιλεκτικής εμπιστοσύνης	15
Επιλεκτική εμπιστοσύνη και δεσμός στην βρεφική ηλικία.....	17
Αληθοφάνεια , αξιοπιστία, ακρίβεια και ανακρίβεια.....	19
Σύγκριση οικειότητας και προηγούμενης αξιοπιστίας	22
Επιλεκτική εμπιστοσύνη και φύλο.....	23
Επιλεκτική εμπιστοσύνη και τρόπος ένδυσης.....	25
Επιλεκτική εμπιστοσύνη και θρησκευτικότητα.....	26
Η παρούσα έρευνα	28
Μέθοδος.....	31
Συμμετέχοντες	31
Μέσα συλλογής δεδομένων	31
Διαδικασία συλλογής δεδομένων	36
Αποτελέσματα	36
Περιγραφική Στατιστική	36
Επιλογή πληροφοριοδότη με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά	38
Επιλογή πληροφοριοδότη με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά ή την ειδημοσύνη.....	42
Έλεγχος τυχαιότητας των επιλογών.....	46
Ηλικιακές διαφορές στην επιλογή πληροφοριοδότη	48
Διαφορές με βάση το φύλο στην επιλογή πληροφοριοδότη.....	50
Συζήτηση	51
Βιβλιογραφία.....	57
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	60

Περίληψη

Είναι γεγονός ότι αρκετά μεγάλο κομμάτι γνώσεων των ανθρώπων προέρχεται μέσα από την συνδιάλεξη με άλλα άτομα. Αυτό βέβαια πολλές φορές μπορεί να αποτελέσει έναν λάθος τρόπο απόκτησης νέων γνώσεων-πληροφοριών όταν οι πληροφορίες αυτές δεν ελέγχονται από αξιόπιστες πηγές πληροφοριών. Ο κίνδυνος αυξάνεται όταν ο δέκτης των πληροφοριών είναι ένα παιδί επειδή έχει μικρότερη κριτική ικανότητα και μεγαλύτερη αδυναμία στο έλεγχο των εσφαλμένων πληροφοριών.

Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας κυρίως ,λόγω του ότι δεν έχουν κατακτήσει ακόμα αυτές τις δεξιότητες τείνουν να βασίζονται σε εξωτερικά χαρακτηριστικά του πληροφορητή προκειμένου να επιλέξουν αν θα τον εμπιστευτούν ή όχι. Στόχος λοιπόν της συγκεκριμένης εργασίας είναι να ερευνηθεί και να διευκρινιστεί αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του πληροφορητή συνεχίζουν να επηρεάζουν τους δείκτες εμπιστοσύνης των παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας και αν τα αποτελέσματα που θα διεξαχθούν μεταβάλλονται ανάλογα με την ηλικία και το φύλο του παιδιού. Συγκεκριμένα ως χαρακτηριστικά στην έρευνα επιλέχθηκαν εκείνο του φύλου , της ηλικίας, της εμφάνισης και των θρησκευτικών στοιχείων. Ένας επιπλέον στόχος ήταν να βρεθεί όταν τα εξωτερικά αυτά χαρακτηριστικά συγκρίνονται και αντιπαραβάλλονται με τον παράγοντα της ειδημοσύνης του πληροφορητή να δούμε ποιο θα υπερισχύσει και πάλι αν αυτά τα αποτελέσματα διαφοροποιούνται ανάλογα με την ηλικία και το φύλο του παιδιού . Για αυτό ακριβώς τον λόγο στην έρευνα συμμετείχαν παιδιά ηλικίας 10 και 12 ετών που φοιτούσαν στην Τετάρτη και στην Έκτη δημοτικού. Στα παιδιά δόθηκε ένα ερωτηματολόγιο που έπρεπε να συμπληρώσουν αφού προηγούταν η ανάγνωση ορισμένων βινιετών/ ιστοριών ειδικά διαμορφωμένων για να ερευνήσουν το συγκεκριμένο θέμα.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά συνεχίζουν και στην μέση παιδική ηλικία να παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιλογή του ποιον θα εμπιστευτούν τα παιδιά. Όταν όμως έρχονται έναντι της ειδημοσύνης και του παράγοντα της τεχνογνωσίας χάνουν την ισχύ τους και την επίδραση τους ,καθώς τα παιδιά επιλεγούν να εμπιστευτούν τον ειδικό πληροφοριοδότη έναντι εκείνου που έχει πιο ελκυστικά εξωτερικά χαρακτηριστικά.

Λέξεις- Κλειδιά: Επιλεκτική εμπιστοσύνη, εξωτερικά χαρακτηριστικά πληροφορητή, ειδημοσύνη, μαθητές Δημοτικού

Abstract

It is a fact that quite a large part of people's knowledge comes from talking to other people. This, of course, can often be a wrong way to acquire new knowledge-information when this information is not controlled by reliable sources of information. The risk increases when the receiver of information is a child because he has less judgment and a greater inability to control incorrect information.

Preschoolers, mainly because they have not yet mastered these skills, tend to rely on external characteristics of the informant in order to choose whether to trust him or not. The aim of this paper is to investigate and clarify whether the external characteristics of the informant continue to affect the confidence indicators of middle-childhood children and whether the results to be carried out vary depending on the age and gender of the child. Specifically, gender, age, appearance and religious elements were selected as characteristics in the survey. An additional goal was to find, when these external characteristics are compared and contrasted with the informant's expert factor, to see which one will prevail again if these results vary according to the age and sex of the child. That's why the study involved children aged 10 and 12 who were in fourth and sixth grade. The children were given a questionnaire that they had to complete after reading some vignettes/stories specially designed to investigate the specific topic.

The results showed that external characteristics continue into middle childhood to play a decisive role in choosing who to trust. But when it comes to expertise and know-how, they lose their power and influence, as children choose to trust the expert informant over the one who has more attractive external characteristics.

Keywords: Selective trust, informant's appearance, expertise, elementary school students

|

Εισαγωγή

Περιγράφοντας τα παιδιά ως «μικρούς επιστήμονες», ο Piaget (1970) έδωσε μεγάλη προσοχή στις παρατηρήσεις των παιδιών από πρώτο χέρι και στην άμεση εμπειρία τους/ αλληλεπίδρασή τους με το περιβάλλον τους. Ωστόσο, υπάρχει ένα όριο στο ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η εμπειρία από πρώτο χέρι στην απόκτηση πληροφοριών από τα παιδιά. Σε πολλούς τομείς (π.χ. εκμάθηση ιστορικών γεγονότων), τα παιδιά δεν έχουν την δυνατότητα να συγκεντρώσουν τις σχετικές πληροφορίες για τον εαυτό τους και πρέπει να εμπιστευτούν όσα τους λένε οι άλλοι.

Συχνά δεν αρκεί τα παιδιά να λαμβάνουν απλώς πληροφορίες από άλλο άτομο, αλλά πρέπει ταυτόχρονα να είναι σε θέση να αξιολογούν την αξιοπιστία αυτών των πληροφοριών. Προκειμένου λοιπόν να αξιολογήσουν την αξιοπιστία των πληροφοριών που λαμβάνουν, τα παιδιά μπορούν μερικές φορές να βασίζονται στις υπάρχουσες γνώσεις τους. Για παράδειγμα, εάν ένας πληροφοριοδότης κάνει μια δήλωση που προφανώς έρχεται ενάντια στην πραγματικότητα, τότε τα παιδιά θα σπεύσουν να απορρίψουν αυτή τη δήλωση.

Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις, τα παιδιά στερούνται σχετικών γνώσεων ή εμπειρίας και πρέπει να διαμορφώσουν τις κρίσεις τους βασισμένα αποκλειστικά σε αυτά που γνωρίζουν για τον πληροφοριοδότη (Harris et al., 2018). Η πρόκληση εδώ είναι ότι οι πληροφοριοδότες είναι επιρρεπείς σε διαφορές στα κίνητρα και τις καταστάσεις γνώσης που επηρεάζουν την αξιοπιστία τους (Mills, 2013). Έτσι, τα παιδιά καλούνται να αναπτύξουν μέσα αξιολόγησης των πληροφοριοδοτών με βάση τα χαρακτηριστικά τους (Harris et al., 2018).

Υπάρχουν διάφορες εξελικτικές προσεγγίσεις (Cavalli-Sforza et al.,2001) Richerson et al.,2005) που έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει μία ποικιλία αρχών/κανόνων επιλογής που ωθούν ένα παιδί να εμπιστευτεί έναν πληροφοριοδότη περισσότερο από κάποιον άλλον. Μια κατηγορία που ενδέχεται να επηρεάζει την εμπιστοσύνη των παιδιών είναι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του πληροφοριοδότη. Αυτό όπως φαίνεται και από τον τίτλο της πτυχιακής θα είναι το ερευνητικό ερώτημα της παρούσας πτυχιακής « Κατά πόσο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του πληροφορητή επηρεάζουν την εμπιστοσύνη του πληροφοριοδότη; (στη συγκεκριμένη περίπτωση των παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας)».

Ταυτόχρονα θα ερευνηθεί αν αυτά τα χαρακτηριστικά μεταβάλουν τους δείκτες ειδημοσύνης των παιδιών όταν καλούνται να επιλέξουν μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών. Είναι γεγονός ότι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στις μικρότερες ηλικίες παιδιών και θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον να δούμε αν αυτή η συνθήκη ισχύει και για τις μεγαλύτερες ηλικίες παιδιών ή αν μεταβάλλεται κάτι περνώντας από την μέση παιδική ηλικία στην προ-εφηβεία. Όποτε ένας ακόμη ερευνητικός στόχος είναι να δούμε αν υπάρχει αυτή η αλλαγή ή όχι.

Πριν όμως προβούμε στην εξαγωγή των συγκεκριμένων συμπερασμάτων και στην διερεύνηση των προαναφερθέντων ερωτημάτων θα μιλήσουμε /θα παρατεθούν πληροφορίες σχετικά με την ανάπτυξη της επιλεκτικής εμπιστοσύνης ,τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν τα παιδιά , και τι είδους παράγοντες την επηρεάζουν ή την μεταβάλλουν σύμφωνα με προηγούμενες έρευνες. Στη συνέχεια θα περιγραφεί η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας και συγκεκριμένα θα γίνει αναφορά του πληθυσμού που συμμετείχε στην έρευνα και τι μέσα/διαδικασίες χρησιμοποιήθηκαν για να συλλεχθούν τα δεδομένα. Θα ακολουθήσει η παράθεση των αποτελεσμάτων

για κάθε ένα ερευνητικό ερώτημα ξεχωριστά και στο τέλος θα παρατεθούν τα συμπεράσματα σύμφωνα με τα αποτελέσματα.

|

Η ανάπτυξη της επιλεκτικής εμπιστοσύνης

Είναι γεγονός ότι μέχρι στιγμής, έχουμε εντοπίσει δύο διαφορετικές στρατηγικές που χρησιμοποιούν τα παιδιά για να επιλέγουν τις πηγές των πληροφοριών τους. Η πρώτη στρατηγική από αυτές είναι ότι τα παιδιά προτιμούν να βασίζονται σε επιστημονικές υποδείξεις (π.χ., προηγούμενη ακρίβεια, εμπειρία), που πιθανόν να σχετίζονται με την γνώση του πληροφορητή (χρειάζεται αναφορά στην βιβλιογραφία). Με άλλα λόγια, τα παιδιά προσχολικής ηλικίας τείνουν να εμπιστεύονται περισσότερο έναν πληροφοριοδότη που έχει επισημάνει γνωστά αντικείμενα στο παρελθόν, που έδειξε αυτοπεποίθηση όταν μίλαγε ή που έδωσε μια ευθεία απάντηση χωρίς περιστροφές (αναφορά – ας είναι η ίδια όπως εμφανίζεται και παρακάτω δεν μας απασχολεί αυτό – αρκεί να φαίνεται). Η δεύτερη από αυτές είναι η προτίμηση των παιδιών στα κοινωνικά ή εξωτερικά χαρακτηριστικά τα οποία αποκαλύπτουν το κοινωνικό υπόβαθρο, τις σχέσεις ακόμα και την προσωπικότητα του πληροφορητή. Αυτά τα χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν την ηλικία, την οικειότητα, τη γλώσσα ή την εθνική καταγωγή, και την θετική κοινωνική συμπεριφορά (Tong et al., 2019).

Ωστόσο υπάρχει ένα πρόβλημα όταν αυτές οι δύο στρατηγικές βρίσκονται σε σύγκρουση, όταν δηλαδή ένας γνωστός και οικείος πληροφοριοδότης κάνει λάθη.

Το προαναφερθέν πρόβλημα απασχόλησε ιδιαίτερα τον Harris και την Corriveau (2009a), οι οποίοι με βάση αυτό διεξήγαγαν ένα πείραμα, με τη συμμετοχή 2 φροντιστών προσχολικής ηλικίας ενός οικείου και ενός αγνώστου, που περιλάμβανε παιδιά τριών ηλικιακών ομάδων (3, 4 και 5 ετών) και αποτελούταν από 3 φάσεις (προέλεγχος, έλεγχος ακρίβειας και μετά-έλεγχος). Στην πρώτη φάση στα παιδιά ηλικίας 3, 4 και 5 ετών παρουσιάστηκαν άγνωστα αντικείμενα και τους δόθηκε η

ευκαιρία να μάθουν γιατί αυτά από τους φροντιστές. Σε αυτές τις δοκιμές όλες οι ηλικιακές ομάδες έδειξαν προτίμηση για τον πιο γνωστό φροντιστή. Στις δοκιμές ακριβείας, τα παιδιά έλαβαν πληροφορίες σχετικά με την ακρίβεια των απαντήσεων των δύο φροντιστών, ενός γνωστού και ενός άγνωστου. Τους έδειξαν ένα σύνολο γνωστών αντικειμένων των οποίων τα ονόματα γνώριζαν. Τα μισά παιδιά άκουσαν τον γνωστό φροντιστή να ονομάζει αυτά τα αντικείμενα με ακρίβεια και τον άγνωστο φροντιστή να τα ονομάζει ανακριβώς. Τα υπόλοιπα παιδιά άκουσαν το αντίστροφο: ο γνωστός φροντιστής τα ονόμασε ανακριβώς, ενώ ο άγνωστος φροντιστής τα ονόμασε με ακρίβεια. Στην μετά τη δοκιμή φάση, παρουσιάστηκαν στα παιδιά τέσσερα άγνωστα αντικείμενα και τους ζητήθηκε να ρωτήσουν και να αποφασίσουν ποιον πληροφοριοδότη εμπιστεύονται. Έτσι, θα μπορούσαμε να ελέγξουμε αν η αρχική προτίμηση των παιδιών για τον οικείο φροντιστή είτε ενισχύθηκε είτε υπονομεύτηκε ανάλογα με τη απόδοσή του στις δοκιμές ακριβείας.

Τα ευρήματα αποκάλυψαν ότι τα παιδιά ηλικίας 5 ετών ήταν ιδιαίτερα ευαίσθητα στις πληροφορίες που δόθηκαν κατά τη διάρκεια των δοκιμών ακριβείας. Εάν ο οικείος/γνωστός φροντιστής ήταν ακριβής, έδειχναν σταθερή προτίμηση σε αυτόν. Ωστόσο, αν είχε αποδειχθεί ανακριβής, άλλαζαν την προτίμησή τους προς τον προηγουμένως άγνωστο αλλά ακριβή πληροφοριοδότη. Τα παιδιά ηλικίας 4 ετών έδειξαν επίσης ευαισθησία στις δοκιμές ακριβείας, δείχνοντας προτίμηση στο γνωστό/οικείο φροντιστή αν είχε αποδειχθεί ακριβής. Ωστόσο, δεν επέδειξαν συστηματική προτίμηση προς αυτόν εάν είχε αποδειχθεί ανακριβής. Από την άλλη πλευρά, τα παιδιά ηλικίας 3 ετών επηρεάστηκαν λιγότερο από τις πληροφορίες ακριβείας και συνέχισαν να προτιμούν τον οικείο πληροφοριοδότη από τις δοκιμασίες προελέγχου, αγνοώντας την ανατροφοδότηση που είχαν λάβει στις δοκιμασίες ακριβείας (Harris et al.,2012).

Τα αποτελέσματα αυτά υποδηλώνουν μια αλλαγή που σχετίζεται με την ηλικία στις στρατηγικές εμπιστοσύνης των παιδιών. Τα μικρότερα παιδιά προσχολικής ηλικίας (3 ετών) φάνηκε να δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στην οικειότητα και την κοινωνική σύνδεση, ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά προσχολικής ηλικίας (4 και 5 ετών) έδιναν όλο και μεγαλύτερη προτεραιότητα στην επιστημονική επάρκεια και την ακρίβεια κατά την επιλογή των πηγών πληροφόρησης. Αυτή η μετατόπιση της έμφασης φαίνεται να αποτελεί βασικό παράγοντα για την εξήγηση των παρατηρούμενων αλλαγών στις στρατηγικές εμπιστοσύνης μεταξύ των παιδιών διαφορετικών ηλικιών.

Στρατηγικές επιλεκτικής εμπιστοσύνης

Σύμφωνα με αρκετά ερευνητικά δεδομένα τα παιδιά είναι αρκετά ευέλικτα και εξοικειωμένα με στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για να καθορίσουν αν ένας πληροφοριοδότης είναι αξιόπιστος (Coppiveau, & Harris, 2009).

-Από την μία πλευρά κάποιες φορές τα παιδιά μπορεί να βασίζονται σε λιγότερο σταθερά χαρακτηριστικά ενός ατόμου, τα οποία μπορεί να αλλάζουν μεταξύ διαφορετικών πλαισίων. Με άλλα λόγια μπορεί η ειδημοσύνη να είναι ένα χαρακτηριστικό που μερικές φορές ενδέχεται να επηρεάζει την εμπιστοσύνη των παιδιών. Αυτό βέβαια και από τη συνοχή ,δηλαδή αν ταιριάζει το πλαίσιο συζήτησης με την ειδικότητα και τις εξειδικευμένες γνώσεις του ατόμου. Τα παιδιά έως τα τέσσερα τους χρόνια εμπιστεύονται άτομα που έχουν αποδειχθεί ακριβή στην ονομασία οικείων αντικείμενων έναντι εκείνων που έχουν κάνει λάθη, ενώ μέχρι την ηλικία των 7 ετών, τα παιδιά αναζητούν επιλεκτικά πληροφορίες από άτομα που ήταν σωστοί στο παρελθόν (Taylor, 2013). Ωστόσο, άλλες έρευνες υποστηρίζουν ότι τα

μικρά παιδιά δεν περιορίζονται μόνο στο να βασίζονται στο αν οι ομιλητές παρέχουν ακριβείς έναντι ανακριβών πληροφοριών κατά τον προσδιορισμό της αξιοπιστίας. Τα παιδιά έχουν χαρακτηριστεί ως «κριτικοί καταναλωτές πληροφοριών», ιδιαίτερα σε ορισμένους τομείς όπως είναι η εκμάθηση ξένων γλωσσών (Taylor, 2013). Για παράδειγμα μπορεί να επιλέξουν ή και να αγνοήσουν προηγούμενους αξιόπιστους πληροφοριοδότες όταν οι πληροφορίες που παρέχουν αυτά τα άτομα έρχονται σε σύγκρουση με τις προσδοκίες των ίδιων των παιδιών (Taylor, 2013).

Από την άλλη πλευρά τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν να εμπιστευτούν τους πληροφοριοδότες βασιζόμενα σε πιο σταθερά χαρακτηριστικά που διαθέτουν, όπως για παράδειγμα η ηλικία (Taylor, 2013). Τα παιδιά γνωρίζουν ότι οι ενήλικες έχουν περισσότερες γνώσεις από τα παιδιά και τα παιδιά προτιμούν να μαθαίνουν από έναν ενήλικα παρά από ένα παιδί, τουλάχιστον όταν και τα δύο είναι εξίσου ακριβή (Taylor, 2013). Τα παιδιά αναγνωρίζουν επίσης ότι οι ενήλικες μπορεί να είναι πιο ακριβείς για ορισμένα θέματα όπως το φαγητό και τα παιδιά μπορεί να είναι πιο ακριβή σε άλλα όπως τα παιχνίδια.

Τα παιδιά επίσης είναι σε θέση να καταλαβαίνουν τις διαφορές αναφορικά με τις γνώσεις που μπορεί να κατέχει ένας επαγγελματίας σε σχέση με έναν άλλον επαγγελματία και με βάση αυτή τους την ικανότητα απευθύνουν τις κατάλληλες ερωτήσεις στο καθένα. Για παράδειγμα ένα παιδί 3 ετών καταλαβαίνει ότι ένας μηχανικός έχει περισσότερες γνώσεις για την επιδιόρθωση ενός σπασμένου βραχίονα από ότι ένας γιατρός. Μέχρι την ηλικία των 5 ετών, τα παιδιά καταλαβαίνουν ότι οι γνώσεις των ειδικών μπορεί να επεκταθούν σε κάτι περισσότερο από τον άμεσο τομέα εξειδίκευσής τους (Taylor, 2013).

Επίσης έχει βρεθεί ότι η εμπιστοσύνη των παιδιών διαφέρει ανάλογα και με τη συμμετοχή του πληροφοριοδότη σε μια ομάδα (Taylor, 2013). Με άλλα λόγια τα παιδιά εμπιστεύονται πιο εύκολα έναν πληροφοριοδότη ο οποίος ανήκει στην ίδια κοινωνική ομάδα με αυτά. Η συμμετοχή σε κοινωνικές ομάδες συγκρίνεται άμεσα με την ακρίβεια του παρελθόντος, τα παιδιά τείνουν να εμπιστεύονται τη μαρτυρία αξιόπιστων μελών εκτός ομάδας έναντι εκείνης των αναξιόπιστων (Taylor, 2013).

Ωστόσο, υπάρχει η πιθανότητα η συμμετοχή σε κοινωνικές ομάδες να υπερισχύσει έναντι της επιλεκτικής εμπιστοσύνης των παιδιών σε ορισμένες καταστάσεις ή για ορισμένα παιδιά. Δεδομένου ότι οι ενδείξεις φύλου είναι ευδιάκριτες και διάχυτες στο περιβάλλον των παιδιών, το φύλο μπορεί να αποδειχθεί πολύ ισχυρή διάσταση που μπορεί να «ξεπεράσει» το ιστορικό αξιοπιστίας. Συνεπώς οι προσδοκίες και οι προκαταλήψεις των μικρών παιδιών σχετικά με το φύλο πολλές φορές μπορεί να υπερισχύουν έναντι των αξιόπιστων ισχυρισμών των πληροφοριοδοτών (Taylor, 2013). Στην συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που φαίνεται να επηρεάζουν την εμπιστοσύνη των παιδιών σε πληροφοριοδότες και τις πληροφορίες που αυτοί δίνουν.

Επιλεκτική εμπιστοσύνη και δεσμός στην βρεφική ηλικία

Ποικιλία ερευνητικών δεδομένων έχει δείξει ότι οποιαδήποτε υπόθεση αδιάκριτης εμπιστοσύνης γίνεται κατά την βρεφική ηλικία έχει πιθανότητες να είναι άστοχη. Τα βρέφη είναι κάτοχοι ενός μη λεκτικού ρεπερτορίου, όπως το κλάμα και κάνουν χρήση αυτού για να προσεγγίσουν πιθανούς φροντιστές. Αρκετά νωρίς τα

βρέφη, μετακινούνται από τη φάση αδιάκριτης εμπιστοσύνης και γίνονται όλο και πιο επιλεκτικά ως προς τον ποιον θα εμπιστευτούν για να τους παρέχει ασφάλεια.

Υπάρχει μία σχεδόν καθολική επιλεκτικότητα μεταξύ των βρεφών που μεγαλώνουν υπό κανονικές συνθήκες ανατροφής. Αυτή η επιλεκτικότητα στην κοινωνικο-συναισθηματική σφαίρα μπορεί να οδηγήσει τα βρέφη να είναι επιλεκτικά ως προς το σε ποιον πληροφορητή θα στραφούν για να ζητήσουν πληροφορίες. Αναλυτικότερα μια υπόθεση από τη θεωρία του δεσμού είναι ότι τα βρέφη θα είναι περισσότερο δεκτικά απέναντι σε πληροφορίες και αναφορές που παρέχονται από έναν οικείο πληροφοριοδότη σε σχέση με αυτές που παρέχονται από έναν ξένο (Harris & Corriveau, 2011).

Με άλλα λόγια τα παιδιά ενδέχεται να έχουν μία προδιάθεση ως προς έναν οικείο πληροφορητή σε σύγκριση με έναν ξένο. Ωστόσο πρέπει να υπάρχει και μία ασφαλής σχέση μεταξύ τους για να εξασφαλιστεί η εμπιστοσύνη στο πρόσωπο τους.

Συνεχίζοντας στην παιδική ηλικία φαίνεται ότι η οικειότητα είναι ένας παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη από τα παιδιά για να κρίνουν την αξιοπιστία ενός πληροφοριοδότη. Για παράδειγμα, ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν πιο εύκολα έναν πληροφορητή που έχει οικεία και ελκυστικά χαρακτηριστικά σε σχέση με έναν άλλον που δεν έχει τέτοια χαρακτηριστικά (Bascandzic & Harris, 2016). Σύμφωνα με τις έρευνες αυτές, τα παιδιά χρησιμοποιούν διάφορες ενδείξεις για να αποφασίσουν αν θα δεχτούν τα λεγόμενα ενός πληροφορητή, ακόμη και όταν δεν έχουν συναντήσει ποτέ στο παρελθόν. Για παράδειγμα, τα παιδιά είναι πιο πιθανό να δεχτούν έναν ισχυρισμό σχετικά με ένα άγνωστο αντικείμενο εάν γίνεται από ένα άτομο που έχει ελκυστικά και οικεία χαρακτηριστικά σε σχέση με εάν γινόταν από έναν ξένο και λιγότερο

ελκυστικό πληροφοριοδότη. Έτσι με τον ίδιο τρόπο αναφορικά με την έναρξη μίας νέας αθλητικής δραστηριότητας τα παιδιά θα δεχτούν καλύτερα τις πληροφορίες που προέρχονται από έναν σωματικά ικανό και γυμνασμένο άτομο παρά από ένα άτομο με παραπανίσια κιλά που δεν γυμνάζεται (Bascandziew & Harris, 2016).

Αληθοφάνεια , αξιοπιστία, ακρίβεια και ανακρίβεια

Εκτός από την οικειότητα όμως τα παιδιά φαίνεται να προτιμούν να εμπιστευτούν ένα άτομο που παρουσιάζει ακριβείς και αληθοφανείς ισχυρισμούς σε σχέση με κάποιο που δεν παρουσιάζει. Έτσι, ένα άτομο που έχει ιστορικό αβάσιμων ή ανακριβών πληροφοριών θεωρείται λιγότερο αξιόπιστο. Αυτό το εύρημα έχει προκύψει έχοντας παρουσιάσει στα παιδιά έναν ακριβή και έναν ανακριβή πληροφοριοδότη στο πλαίσιο οικείων αντικειμένων και βλέποντας αν τα παιδιά προτιμούν στη συνέχεια τον ακριβή από τον ανακριβή πληροφοριοδότη όταν ο καθένας προσφέρει πληροφορίες για άγνωστα αντικείμενα (Bascandziew & Harris, 2016).

Έχουν διεξαχθεί κατά καιρούς αρκετές έρευνες που έχουν ως αντικείμενο μελέτης την εμπιστοσύνη των παιδιών απέναντι σε ακριβείς και ανακριβείς πληροφοριοδότες /ειδήσεις. Μια από αυτές έχει διεξαχθεί από την Corriveau και τους συνεργάτες της (2009) και εξέτασε την επιλεκτική εμπιστοσύνη τριχρονων και τετράχρονων χρόνων απέναντι σε 3 συνθήκες (1^η συνθήκη: Ακριβείας-Ανακρίβειας, 2^η συνθήκη: Ανακρίβειας-Ουδετερότητας, 3^η συνθήκη: Ακριβείας –Ουδετερότητας). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν, από την μία πλευρά ,ότι τα τριχρονα παιδιά επικεντρώνονται στην ανακρίβεια του πληροφοριοδότη και καταλήγουν να δυσπιστούν απέναντι σε κάθε πληροφοριοδότη που έχει επιδείξει ανακρίβεια. Πιο

συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Corriveau και τους συνεργάτες της (2009), τα παιδιά ηλικίας 3 ετών που συμμετείχαν στην έρευνα όταν έρχονταν αντιμέτωπα με έναν ακριβή και έναν ανακριβή πληροφοριοδότη (1^η συνθήκη) και με ένα ανακριβή-ουδέτερο πληροφοριοδότη (2^η συνθήκη) άρχιζαν να δυσπιστούν απέναντι στον πληροφοριοδότη που έκανε λάθη κατά την ονομασία οικείων αντικειμένων. Όταν στη συνέχεια τους παρουσιάστηκαν νέα αντικείμενα, επέλεξαν να ζητήσουν και να εγκρίνουν τις πληροφορίες που παρείχε ο άλλος πληροφοριοδότης, είτε ήταν ακριβής είτε ήταν ουδέτερος και διαφοροποιήθηκαν ανάλογα μεταξύ των δύο πληροφοριοδοτών όταν τους ζητήθηκε να κάνουν ρητές κρίσεις. Παρόλα αυτά τα παιδιά ηλικίας 3 ετών, όταν έρχονταν αντιμέτωπα με έναν ακριβή και έναν ουδέτερο πληροφοριοδότη (3^η συνθήκη), όπου στην συγκεκριμένη συνθήκη κανένας πληροφοριοδότης δεν ήταν ανακριβής, τα παιδιά αδυνατούσαν να κάνουν διάκριση μεταξύ των δύο πληροφοριοδοτών.

Έτσι, τα παιδιά ηλικίας 3 ετών φαίνεται να λειτουργούν με ένα απλό δυαδικό σύστημα κωδικοποίησης. Στην αρχή, και στους δύο πληροφοριοδότες αποδίδεται ένα προεπιλεγμένο επίπεδο αξιοπιστίας. Ωστόσο, αυτή η προεπιλεγμένη κατηγοριοποίηση αντικαθίσταται από αναξιπιστία εάν ένας πληροφοριοδότης αποδειχθεί ανακριβής. Από την άλλη πλευρά οι επιδόσεις των τετράχρονων παιδιών και στις τρεις συνθήκες έδειξαν ότι δεν υιοθετούν την στρατηγική της παρακολούθησης μόνο για την ακρίβεια. Δεν εμπιστεύονταν δηλαδή μόνο έναν ακριβή πληροφοριοδότη ή έναν ουδέτερο πληροφοριοδότη έναντι ενός ανακριβούς, εμπιστεύονταν επίσης έναν ακριβή έναντι ενός ουδέτερου πληροφοριοδότη. Έτσι, τα παιδιά ηλικίας 4 ετών φαίνεται να παρακολουθούν όχι μόνο την ανακρίβεια όπως τα τρίχρονα παιδιά αλλά και την ακρίβεια. Αυτό έχει ως επόμενο να έχουν και σημαντικά καλύτερη απόδοση όταν έρχονταν αντιμέτωπα με έναν ακριβή και

ανακριβή πληροφοριοδότη οπού ήταν σε θέση να χρησιμοποιούν και να έχουν πρόσβαση τόσο σε πληροφορίες ακρίβειας όσο και ανακρίβειας , από ότι όταν έρχονταν αντιμέτωπα με έναν ακριβή-ουδέτερο πληροφοριοδότη ή ανακριβή-ουδέτερο, όπου μόνο μία στρατηγική ήταν διαθέσιμη σε αυτούς. Παρόλα αυτά, ακόμη και όταν μόνο μία στρατηγική ήταν διαθέσιμη σε αυτούς, τα παιδιά ηλικίας 4 ετών είχαν την να ζητήσουν και να εγκρίνουν πληροφορίες από τον ακριβή (ή ουδέτερο) πληροφοριοδότη και να τον διαφοροποιήσουν από τον ανακριβή πληροφοριοδότη όταν τους ζητήθηκαν ρητές κρίσεις (Corriveau et al.,2009).

Συνοψίζοντας τα παιδιά προσχολικής ηλικίας σύμφωνα με τους Pasquini και συνεργάτες. (2007) μπορούν να παρακολουθούν τους ανακριβείς ισχυρισμούς και ειδήσεις και να συσσωρεύουν δυσπιστία σε έναν πληροφοριοδότη που κάνει ανακριβείς ισχυρισμούς. Αυτό συμφωνεί και με την συνθήκη ότι τα παιδιά ηλικίας 3 και 4 ετών παρουσιάζουν παρόμοιο επίπεδο διαφοροποίησης μεταξύ ενός ανακριβούς και ενός ουδέτερου πληροφοριοδότη. Εντούτοις, φαίνεται ότι τα παιδιά, από την ηλικία των 4 ετών, συνειδητοποιούν ότι οι ακριβείς ισχυρισμοί δεν πρέπει να θεωρούνται δεδομένοι, καθώς οι πληροφοριοδότες μπορούν και μερικές φορές κάνουν ψευδείς ισχυρισμούς. Αναμφισβήτητα, αυτή η συνειδητοποίηση διευκολύνεται από την ανάπτυξη της διορατικότητας των παιδιών σχετικά με τις ψευδείς πεποιθήσεις, η οποία βελτιώνεται μεταξύ 3 και 4 ετών. Σε αυτό το σημείο, τα παιδιά παρακολουθούν τους πληροφοριοδότες όχι μόνο για ανακρίβεια αλλά και για ακρίβεια. Έτσι, όχι μόνο συσσωρεύουν δυσπιστία σε έναν ανακριβή πληροφοριοδότη αλλά ταυτόχρονα συσσωρεύουν και εμπιστοσύνη σε έναν ακριβή πληροφοριοδότη. Η διαθεσιμότητα αυτής της διπλής στρατηγικής σε παιδιά ηλικίας 4 ετών συνεπάγεται ότι ακόμη και αν τα παιδιά ηλικίας 3 ετών επιδεικνύουν επιλεκτική εμπιστοσύνη, η διάκριση μεταξύ ενός σταθερά ακριβούς και ενός σταθερά ανακριβούς

πληροφοριοδότη θα πρέπει να είναι ισχυρότερη μεταξύ των παιδιών ηλικίας 4 ετών.

(Corriveau et al., 2009)

Σύγκριση οικειότητας και προηγούμενης αξιοπιστίας

Γνωρίζοντας ότι τόσο η οικειότητα, όσο και η προηγούμενη αξιοπιστία επηρεάζουν την εμπιστοσύνη που δείχνουν τα παιδιά, το ερώτημα που προκύπτει είναι τι συμβαίνει όταν τα παιδιά έρχονται αντιμέτωπα την ίδια στιγμή με έναν οικείο αλλά ανακριβή πληροφοριοδότη από την μια και ταυτόχρονα με έναν άγνωστο αλλά ακριβή πληροφοριοδότη από την άλλη. Δύο μελέτες (Corriveau & Harris, 2009· Corriveau et al., 2013) διαπίστωσαν ότι τα παιδιά ανάλογα με την ηλικία που βρίσκονται παρουσιάζουν διαφοροποιημένες προτιμήσεις. Πιο συγκεκριμένα τα παιδιά που είναι 3 ετών έδειξαν προτίμηση στον οικείο πληροφοριοδότη ανεξάρτητα αν επιδείκνυε ακριβείς ή ανακριβείς ισχυρισμούς. Η εξοικείωση τους δηλαδή υπερίσχυε κάθε ένδειξης ανακριβείας. Αντίθετα τα παιδιά ηλικίας 4 και 5 ετών ενώ αρχικά έδειξαν προτίμηση στον οικείο πληροφοριοδότη, μετά-όταν είδαν ότι ο συγκεκριμένος πληροφοριοδότης ήταν ανακριβής άλλαξαν την προτίμηση τους. Με άλλα λόγια η ακρίβεια υπερίσχυσε της οικειότητας σε αυτές τις ηλικίες. Ένα παρόμοιο αποτέλεσμα βρέθηκε σε παιδιά ηλικίας 3 και 4 ετών που έδειξαν μια αρχική προτίμηση για έναν ενήλικα πληροφοριοδότη, αλλά άλλαξαν την προτίμηση τους ως προς τον πληροφοριοδότη μόλις είδαν ότι ήταν αναξιόπιστος (Bascandziew & Harris, 2016).

Γενικότερα, υπάρχουν ενδείξεις ότι κατά τη διάρκεια της πρώιμης ανάπτυξης, η επιλεκτική εμπιστοσύνη των παιδιών καθοδηγείται όλο και

περισσότερο από επιστημολογικούς παράγοντες σε σύγκριση με κοινωνικό-συναισθηματικούς. Κατά την απόκτηση νέων πληροφοριών, όσο τα παιδιά μεγαλώνουν φαίνεται να εμπιστεύονται περισσότερο ακριβείς πληροφοριοδότες σε σύγκριση με οικεία πρόσωπα, εφόσον βέβαια αυτά έχουν αποδειχθεί αναξιόπιστα στο παρελθόν. Όσον αφορά το ευρύτερο μοτίβο πολιτισμικής μάθησης, τα παραπάνω πειραματικά ευρήματα επιβεβαιώνουν την προσδοκία ότι είναι πιθανό να υπάρξει μια αρχική προδιάθεση προς την κάθετη εμπιστοσύνη - μια προτίμηση δηλαδή για την υιοθέτηση πληροφοριών από οικείους ενήλικες. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης, η εμπιστοσύνη σε αυτά τα πρόσωπα είναι πιθανό να αρχίσει να εξασθενεί και να μετακινηθεί σε εκείνους που κατέχουν ένα αποδεδειγμένο ιστορικό ακρίβειας σε έναν δεδομένο τομέα (Harris & Corriveau, 2011). Παρόλα αυτά, τα ευρήματα είναι ακόμα περιορισμένα και δεν μας επιτρέπουν να κρίνουμε με ασφάλεια, αν κοινωνικο-συναισθηματικά χαρακτηριστικά παύουν να έχουν σημασία καθώς τα παιδιά διανύουν την μέση παιδική ηλικία ή και αργότερα στην ανάπτυξη, παρά μόνο σε περιπτώσεις που τα χαρακτηριστικά αυτά συγκρίνονται με την προηγούμενη αξιοπιστία/ ακρίβεια του πληροφοριοδότη.

Επιλεκτική εμπιστοσύνη και φύλο

Αν και δεν υπάρχουν πολλές βιβλιογραφικές αναφορές/μελέτες σχετικά με το ρόλο του φύλου, υπάρχουν άφθονες ερευνητικές αποδείξεις ότι τα παιδιά παρακολουθούν το φύλο και μιμούνται με διαφορετικό τρόπο τα μέλη της ομάδας με την ίδια ταυτότητα φύλου με την δική τους. Τα παιδιά μπορούν να διακρίνουν αρσενικά και θηλυκά πρόσωπα από την ηλικία των 12 μηνών, τουλάχιστον με βάση τις φυσικές ενδείξεις που συνδέονται με το φύλο όπως το μήκος των μαλλιών και τα ρούχα (Taylor, 2013). Η πλειοψηφία των παιδιών μπορεί να χαρακτηρίσει τον εαυτό

της με βάση το φύλο μέχρι την ηλικία των 2 ετών, και τα περισσότερα είναι σε θέση να αποδώσουν ετικέτες φύλου σε άλλα άτομα μέχρι την ηλικία των 3 ετών. Μόλις τα παιδιά μάθουν να χαρακτηρίζουν τον εαυτό τους και τους άλλους με βάση το φύλο, μιμούνται επιλεκτικά τη συμπεριφορά του ίδιου φύλου, δείχνουν αυξημένο ενδιαφέρον για την παρακολούθηση άλλων ατόμων του ίδιου φύλου και θυμούνται κατά προτίμηση πληροφορίες που συνάδουν με το φύλο. Μέχρι τις αρχές του δημοτικού σχολείου, σχεδόν όλα τα παιδιά έχουν αποκτήσει τεράστια γνώση σχετικά με τα χαρακτηριστικά, τις συμπεριφορές και τα αντικείμενα που σχετίζονται με τους άνδρες έναντι των γυναικών στον πολιτισμό τους (Taylor,2013). Η μάθηση με βάση το φύλο μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε μέσω άμεσων μηχανισμών, όπως η διδασκαλία είτε μέσω έμμεσων μηχανισμών, όπως η εμπειρία των συνεπειών της δικής του συμπεριφοράς που συνδέεται με το φύλο (Taylor,2013).

Το φύλο μπορεί να επηρεάσει τις κρίσεις αξιοπιστίας των παιδιών με δύο πιθανούς τρόπους. Μια πιθανότητα είναι ότι τα παιδιά δείχνουν εύνοια απέναντι στα άτομα ίδιου φύλου ή προκατάληψη εντός της ομάδας. Μόλις ένα άτομο ταυτιστεί με μια συγκεκριμένη ομάδα, ακόμη και σε ελάχιστο βαθμό, τείνει να αξιολογεί αυτή την ομάδα με θετικό τρόπο. Τα μικρά παιδιά έχουν την τάση να συμπαθούν τα μέλη του δικού τους φύλου περισσότερο από τα μέλη του αντίθετου φύλου. Πιο συγκεκριμένα αποδίδουν πιο θετικά χαρακτηριστικά στο δικό τους φύλο παρά στο άλλο φύλο και διαχωρίζουν τον εαυτό τους ανάλογα με το φύλο (Taylor,2013). Η ταύτιση με ομάδες είναι ιδιαίτερα πιθανό να έχει συνέπειες στις κρίσεις αξιοπιστίας ιδιαίτερα όταν η συμμετοχή σε αυτές είναι εμφανής και όταν τα στοιχεία εξουσίας την καθιστούν λειτουργικά σημαντική, όπως συμβαίνει με το φύλο. Η πρόβλεψη ότι τα παιδιά μπορεί να παρουσιάσουν προκατάληψη εντός της ομάδας είναι συνεπής όχι μόνο με τη βιβλιογραφία για το ρόλο του φύλου αλλά και με προηγούμενες μελέτες οι οποίες

κατέδειξαν ότι τα παιδιά ευνοούν πληροφοριοδότες που αποτελούν μέρος της ομάδας τους (Taylor,2013).

Ακόμη μια πιθανή αιτία είναι ότι τα παιδιά θα δώσουν περισσότερο προσοχή στον τομέα εξειδίκευσης του πληροφοριοδότη. Εάν τα παιδιά πιστεύουν ότι τα θηλυκά και τα αρσενικά γνωρίζουν διαφορετικά είδη πραγμάτων, μπορεί να είναι πιο πιθανό να εμπιστευτούν μια γυναίκα που γνωρίζει στερεοτυπικά θηλυκά αντικείμενα ή έναν άνδρα που γνωρίζει στερεοτυπικά αρσενικά αντικείμενα (Taylor,2013).

Επιλεκτική εμπιστοσύνη και τρόπος ένδυσης

Η εξωτερική εμφάνιση, συμπεριλαμβανομένης της φυσικής ελκυστικότητας και των ρούχων, επηρεάζει τις εντυπώσεις και τα κοινωνικά συμπεράσματα των ανθρώπων. Πολλές μελέτες δείχνουν ότι η φυσική ελκυστικότητα και η επίσημη ένδυση οδηγούν σε θετικότερες αξιολογήσεις, ιδιαίτερα στον εκπαιδευτικό τομέα, βελτιώνοντας τις μαθησιακές εμπειρίες και αποτελέσματα (Langlois et al., 2000· Naumann et al., 2009). Οι ενήλικες θεωρούν τα άτομα με casual ντύσιμο ως λιγότερο γνώστες σε σύγκριση με εκείνους που ντύνονται επίσημα, τους οποίους βλέπουν ως πιο ενημερωμένους και αξιόπιστους. Επιπλέον, η ενδυμασία επηρεάζει την αυτοαντίληψη, με τους επίσημα ντυμένους να βλέπουν τον εαυτό τους ως καλλιεργημένο και στρατηγικό, ενώ οι casual ντυμένοι ως χαλαρό και ανεκτικό. Στην εκπαίδευση, οι καλοντυμένοι εκπαιδευτές θεωρούνται πιο γνώστες και οργανωμένοι, ενώ οι casual ντυμένοι μεταπτυχιακοί βοηθοί διδασκαλίας θεωρούνται πιο κοινωνικοί. Με αυτόν τον τρόπο οι φοιτητές προτιμούν και μαθαίνουν καλύτερα από καλοντυμένους εκπαιδευτές.

Είναι σημαντικό να διερευνηθεί αν αυτή η συνθήκη επικρατεί και στον παιδικό πληθυσμό, καθώς τα παιδιά βασίζονται σε άλλους για γνώση και κρίνουν την αξιοπιστία με βάση την εμφάνιση όταν δεν έχουν άλλες πληροφορίες. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, που πραγματοποίησαν οι McDonald και Ma το 2015, έδειξαν ότι τα παιδιά ηλικίας 4 και 6 ετών θεωρούν τα επίσημα ντυμένα άτομα πιο ενημερωμένα και προτιμούν να ζητούν βοήθεια και πληροφορίες από αυτά. Δίνοντας την εξήγηση ότι τα επίσημα ντυμένα άτομα φαίνονται πιο ενημερωμένα επειδή μοιάζουν με δασκάλους ή φαίνονται μεγαλύτερα. Αυτό είναι σύμφωνο με προηγούμενα ευρήματα ότι οι φοιτητές προτιμούν να μαθαίνουν από καλοντυμένους εκπαιδευτές. Τα παιδιά χρησιμοποιούν την εμφάνιση, όπως τα ρούχα, για να κρίνουν την αξιοπιστία και την ικανότητα των άλλων, ιδιαίτερα όταν δεν έχουν άλλες πληροφορίες. Αυτή η ευρετική μπορεί να βοηθήσει τα μικρά παιδιά να μάθουν καλύτερα από καλά ντυμένους εκπαιδευτές, αυξάνοντας την αμεσότητα και τη θετική αντίληψη. Ωστόσο, μπορεί να οδηγήσει και σε στερεοτυπικές κρίσεις. Οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν αυτή την τάση για να βελτιώσουν τη μάθηση. Παρ' όλα αυτά τα δεδομένα αυτά ισχύουν σε περιπτώσεις που απουσιάζουν οι επιστημονικές ενδείξεις. Δηλαδή τα παιδιά θεωρούν τους επίσημα ντυμένους εκπαιδευτές καλύτερους μεταδότες γνώσεων από τους casual ντυμένους, όταν δεν υπάρχει ο παράγοντας της ειδημοσύνης σε όλους τους πιθανούς πληροφοριοδότες. Αντιθέτως όταν υπάρχει η εξειδίκευση ή αξιοπιστία, θα επιλέξουν τους ειδικούς πληροφοριοδότες ανεξαρτήτως ντυσίματος.

Επιλεκτική εμπιστοσύνη και θρησκευτικότητα

Η εμπιστοσύνη στη μαρτυρία άλλων μπορεί να αυξήσει τη γνώση μας τόσο για το φυσικό κόσμο όσο και για το μεταφυσικό. Συγκεκριμένα, τα μέλη της

θρησκευτικής κοινότητας και τα κείμενα αναδεικνύονται ως σημαντικές πηγές πληροφοριών για μεταφυσικές ιδέες και εξηγήσεις. Η εμπιστοσύνη προς θρησκευόμενους πληροφοριοδότες μπορεί να οφείλεται στην αντίληψη ότι αυτοί είναι αξιόπιστοι, πιθανότατα λόγω μιας «ουσίας» που καθιστά τους θρησκευόμενους αξιόπιστους πληροφοριοδότες (Rhodes & Moty, 2020).

Γενικά, η έρευνας μέχρι στιγμής δείχνουν ότι η εμπιστοσύνη προς πληροφοριοδότες που είναι θρησκευόμενοι και η αντίληψη της αξιοπιστίας τους είναι συνδεδεμένες με τη θρησκεία ως κοινωνική κατηγορία και προϋποθέτουν χαρακτηριστικά όπως η ηθικότητα, η ακεραιότητα και η ικανότητα για πρόβλεψη της συμπεριφοράς τους σε διάφορες καταστάσεις. Σε μια έρευνα του Πνευματικού και της Γεωργιάδου (2023) που εξέτασε διερευνήθηκε κατά πόσο τα άτομα αντιλαμβάνονται τους θρησκευόμενους πληροφοριοδότες ως a priori αξιόπιστους και ακόμα αν δίνουν προτεραιότητα στη θρησκευτικότητα ως χαρακτηριστικό που ενισχύει την αξιοπιστία ενός πληροφοριδότη έναντι της ειδημοσύνης.

Στην έρευνα συμμετείχαν 3 ηλικιακές ομάδες (προ-έφηβοι, νεαροί έφηβοι και νεαροί ενήλικες) που αξιολογήθηκαν με την μέθοδο παρουσίασης βινιετών και ερωτηθήκαν στη συνέχεια ποιον πληροφοριοδότη έπρεπε να εμπιστευτεί ο πρωταγωνιστής της κάθε βινιέτας. Ο ένας από τους δύο πληροφοριοδότες παρουσιάζονταν ως θρησκευόμενος και για τον άλλον πληροφοριοδότη δεν παρουσιάζονταν πληροφορίες σχετικά με τη θρησκεία του.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι μόνο μια μειονότητα των συμμετεχόντων (κυρίως προεφηβικής και νεανικής ηλικίας) υποστήριξε τον θρησκευόμενο πληροφορητή ως πιο αξιόπιστο στις περιπτώσεις όπου η ειδημοσύνη είχε ελεγχθεί. Οι νέοι ενήλικες υποστήριζαν το θρησκευόμενο πληροφορητή και αναφέρθηκαν στην

αξιοπιστία ως ένα βασικό χαρακτηριστικό των θρησκευόμενων πληροφορητών λιγότερο συχνά από τις δύο νεότερες ομάδες. Αυτά τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι νέοι ενήλικες ενδέχεται να μην αντιλαμβάνονται τη θρησκευτικότητα ως παράγοντα που αυξάνει την αξιοπιστία ενός πληροφορητή, αλλά σε μικρότερες ηλικιακές ομάδες και ιδιαίτερα αν υπάρχει ταύτιση με την κοινωνική κατηγορία των θρησκευόμενων, να είναι ένας παράγοντας που δυναμικά θα μπορούσε να επηρεάσει τις κρίσεις αξιοπιστίας του πληροφορητή (Pneumatikos & Georgiadiou, 2023).

Η παρούσα έρευνα

Το κομμάτι της εμπιστοσύνης των παιδιών και ειδικότερα ποιον πληροφορητή επιλέγουν τα παιδιά να εμπιστευτούν είναι ένα υψίστης σημασίας θέμα που συνδέεται άρρηκτα αλλά και συγχρόνως επηρεάζει την γνωστική τους ανάπτυξη. Για αυτόν τον λόγο πρέπει να μας απασχολεί ιδιαίτερα η επιλογή του προσώπου που τα παιδιά επιλέγουν να αντλήσουν πληροφορίες από εκείνο.

Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας είναι η αναζήτηση και η διερεύνηση εκείνων των χαρακτηριστικών και πιο συγκεκριμένα των εξωτερικών που ωθούν τα παιδιά στο να επιλέξουν να εμπιστευτούν ένα πληροφορητή σε σχέση με έναν άλλον. Με άλλα λόγια η συγκεκριμένη έρευνα σε πρώτο βαθμό θέλει να δείξει κατά πόσο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία, ένδυση και θρησκεία) του πληροφορητή επηρεάζουν τους δείκτες εμπιστοσύνης των παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας. Σε δεύτερο βαθμό στόχος είναι να δούμε αν αυτά τα εξωτερικά χαρακτηριστικά μπορούν να υπερισχύσουν έναντι της μεταβλητής, της ειδημοσύνης.

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας έρευνας αφορά στην σημασία των εξωτερικών χαρακτηριστικών στις κρίσεις για την αξιοπιστία ενός πληροφοριοδότη σε παιδιά δημοτικού σχολείου. Ενώ στην βιβλιογραφία αναφέρονται

έρευνες, όπου τα εξωτερικά χαρακτηριστικά φαίνεται να επηρεάζουν την αξιοπιστία ενός πληροφοριοδότη, αυτές αφορούν σε μικρότερα παιδιά. Η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να διερευνήσει αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά ενός πληροφοριοδότη συνεχίζουν και επηρεάζουν τις κρίσεις για την αξιοπιστία και κατά την διάρκεια της μέσης παιδικής ηλικίας. Συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα εξετάζει τις εξής συνθήκες: α) Τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν ένα πληροφορητή ο οποίος είναι άνδρας ή γυναίκα (αν δηλαδή το φύλο του πληροφορητή επηρεάζει τις κρίσεις για την αξιοπιστία του); β) Τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφορητή ο οποίος είναι νέος ή πιο μεγάλος ηλικιακά (αν η ηλικία του πληροφορητή επηρεάζει τις κρίσεις για την αξιοπιστία του); γ) Τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν ένα πληροφορητή ο οποίος είναι επίσημα ντυμένος ή πιο πρόχειρα (αν η εμφάνιση του πληροφορητή επηρεάζει τις κρίσεις για την αξιοπιστία του); δ) Τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν ένα πληροφορητή ο οποίος έχει έντονο το θρησκευτικό στοιχείο πάνω του ή έναν που δεν το έχει (αν ενδείξεις για την θρησκευτικότητα του πληροφορητή επηρεάζουν τις κρίσεις για την αξιοπιστία του); Με βάση τα ευρήματα των ερευνών που παρουσιάστηκαν παραπάνω υποθέτουμε ότι τα παιδιά θα επιλέξουν να εμπιστευτούν έναν πληροφορητή που έχει το ίδιο φύλο με αυτά. Παρόλα αυτά, εξαιτίας κοινωνικών στερεότυπων και σε περιπτώσεις που ο πληροφοριοδότης έχει στοιχεία (π.χ. επάγγελμα) που πιθανώς να θεωρείται αντρικό είναι πιθανό να δούμε μια τάση προτίμησης του αρσενικού σε σύγκριση με το θηλυκό φύλο (α), είναι κατάλληλα ενδεδυμένος ή φορά πιο επίσημα ρούχα (γ) και πιθανώς η εμφάνισή του υποδηλώνει ότι είναι θρησκευόμενος (δ). Σε ό,τι αφορά στην ηλικία του πληροφορητή και με βάση την βιβλιογραφία που παρουσιάστηκε παραπάνω δεν είμαστε σε θέση να κάνουμε υποθέσεις, καθώς απ' όσο γνωρίζουμε δεν υπάρχει

έρευνα που να συγκρίνει τις κρίσεις των παιδιών για την αξιοπιστία νεότερων και μεγαλύτερων ενηλίκων.

Εκτός από τη διερεύνηση για το κατά πόσο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά επηρεάζουν τις κρίσεις για την αξιοπιστία του πληροφορητή στην μέση παιδική ηλικία, η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να συγκρίνει την σημασία των εξωτερικών χαρακτηριστικών με την ειδημοσύνη ενός πληροφορητή. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο πρόκειται να ελεγχθούν τα παρακάτω υπο-ερωτήματα: α) Τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν κάποιον άνδρα που δεν είναι γνώστης επί του θέματος ή μία γυναίκα ειδική στο θέμα που συζητείται; β) Τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν κάποιον μεγάλο σε ηλικία άτομο με έλλειψη ειδημοσύνης για το θέμα ή κάποιο νεότερο με γνώσεις επί του θέματος; γ) Τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν κάποιον με επίσημη ενδυμασία αλλά με έλλειψη ειδημοσύνης ή κάποιον με πιο πρόχειρη ενδυμασία που κατέχει γνώσεις επί του θέματος; δ) Τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφοριοδότη με έντονο το θρησκευτικό στοιχείο πάνω του αλλά με έλλειψη ειδημοσύνης ή κάποιον που δεν έχει έκδηλο το θρησκευτικό στοιχείο πάνω του αλλά είναι ειδικός επί του θέματος; Υπόθεσή μας είναι ότι ακόμα και αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του πληροφορητή επηρεάζουν τις κρίσεις για την αξιοπιστία τους, οι μαθητές του Δημοτικού όταν κληθούν να επιλέξουν ανάμεσα στα εξωτερικά χαρακτηριστικά και την ειδημοσύνη, θα επιλέξουν να εμπιστευτούν τον περισσότερο ειδήμονα πληροφοριοδότη.

Τέλος, καθώς δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για τις ηλικίες που μελετούμε στην παρούσα έρευνα, τρίτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας έρευνας αφορά στην διερεύνηση ηλικιακών διαφορών κατά την διάρκεια του δημοτικού σχολείου ως προς την επιλογή αξιόπιστου πληροφοριοδότη.

Μέθοδος

Συμμετέχοντες

Στην παρούσα έρευνα έλαβαν μέρος 52 παιδιά. Τα 26 από αυτά ήταν μαθητές της Δ Δημοτικού, ηλικίας 10 ετών, και τα υπόλοιπα 26 μαθητές της Στ' Δημοτικού, ηλικίας 12 ετών. Στην πρώτη ηλικιακή ομάδα υπήρχαν 14 κορίτσια και 12 αγόρια ενώ στην δεύτερη ηλικιακή ομάδα υπήρχαν 14 αγόρια και 12 κορίτσια. Η ηλικία ήταν εκείνο το χαρακτηριστικό που αποτέλεσε βασικό κριτήριο επιλογής των συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες ήταν παιδιά που πήγαιναν σε σχολεία στο νησί της Ανδρου. Τα 26 από αυτά πήγαιναν στο δημοτικό της περιοχής Γαυριού του νησιού και τα υπόλοιπα 26 πήγαιναν σε σχολεία της περιοχής Μπατσίου.

Μέσα συλλογής δεδομένων

Τα μέσα συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη έρευνα ήταν 8 μικρές ιστορίες (βινιέτες) οι οποίες εξέταζαν διάφορα κριτήρια εμπιστοσύνης των παιδιών. Οι συγκεκριμένες ιστορίες κατασκευάστηκαν από την ερευνήτρια σε συνεργασία και μέσα από την καθοδήγηση της επιβλέπουσας καθηγήτριας Γεωργιάδου Τριανταφυλλιάς. Οι ιστορίες αλλά και συνοδευόμενες εικόνες της κάθε ιστορίας παρουσιάστηκαν στους μαθητές τυπωμένες σε χαρτί και οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα φύλλο απαντήσεων επίσης εκτυπωμένο (δόθηκε ένα φύλλο απαντήσεων σε κάθε μαθητή) που είχε 8 ερωτήσεις και η κάθε μια από αυτές αφορούσε μία ιστορία. Η κάθε ερώτηση είχε ως πιθανές απαντήσεις 2 και ο κάθε μαθητής χρειαζόταν να κυκλώσει την απάντηση που θεωρούσε πιο πιθανή.

Οι 4 από τις 8 βινιέτες είχαν ως στόχο να διερευνήσουν αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του πληροφορητή επηρεάζουν την εμπιστοσύνη των παιδιών. Οι υπόλοιπες 4 δημιουργήθηκαν με σκοπό να διερευνήσουν αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά υπερισχύουν έναντι της ειδημοσύνης ή το αντίθετο. Σε αυτές τις ιστορίες το γνώρισμα της ειδημοσύνης δινόταν στο πληροφορητή που δεν είχε, με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία, τα εξωτερικά χαρακτηριστικά που δυνητικά θα ενίσχυαν την αξιοπιστία του.

Η πρώτη βινιέτα εξέταζε το φύλο ως κριτήριο εμπιστοσύνης, αν δηλαδή τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν πιο εύκολα έναν άνδρα πληροφοριοδότη έναντι μιας γυναίκας πληροφοριοδότριας ή το αντίστροφο. Η δεύτερη βινιέτα εξέταζε ξανά το φύλο σε σχέση με την επιστημονική γνώση, αν τα παιδιά προτιμούν να επιλέξουν μια γυναίκα ειδική έναντι ενός άνδρα χωρίς πληροφορίες για την ειδημοσύνη του. Στην προκειμένη περίπτωση, αποδόθηκε η ειδημοσύνη στην γυναίκα πληροφοριοδότρια γιατί εξαιτίας του επιστημονικού πεδίου που αποδόθηκε στην πληροφοριοδότρια (γιατρός) θεωρήσαμε ότι θα υπάρξει προκατάληψη υπέρ του αρσενικού φύλου. Η επόμενη βινιέτα εξέταζε την ηλικία ως χαρακτηριστικό εμπιστοσύνης, αν δηλαδή τα παιδιά προτιμούν να εμπιστευτούν έναν μεγαλύτερο σε ηλικία πληροφορητή ή έναν πιο νέο ηλικιακά. Η τέταρτη εξέταζε την ηλικία συγκριτικά με την ειδημοσύνη, αν δηλαδή τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν μεγαλύτερο σε ηλικία πληροφοριοδότη ο οποίος είναι ανειδίκευτος ή έναν μικρότερο σε ηλικία πληροφοριοδότη ο οποίος είναι εξειδικευμένος στο θέμα που εξετάζεται. Σε αντιστοιχία με την παραπάνω ιστορία, και ελλείψη ερευνητικών δεδομένων, θεωρήσαμε ότι η μεγαλύτερη ηλικία είναι πιθανό να ληφθεί υπόψη ως ενδεικτική εμπειρίας και συνεπώς σοφίας και για τον λόγο αυτό, η ειδημοσύνη αποδόθηκε στον νεότερο πληροφοριοδότη. Η ακόλουθη βινιέτα εξέταζε το είδος ένδυσης των

πληροφορητών , αν δηλαδή οι μαθητές επιλέγουν να εμπιστευτούν μία πληροφοριοδότη που φοράει πιο επίσημα ρούχα έναντι μίας άλλης που είναι ντυμένη με πιο πρόχειρα ρούχα. Η έκτη βινιέτα εξέταζε και πάλι το είδος την ένδυσης, αν δηλαδή τα παιδιά εμπιστεύονται μια πληροφοριοδότη που είναι «ειδική» αλλά φοράει ρούχα που δεν αρμόζουν της συγκεκριμένης περίπτωσης ή μια πληροφοριοδότη που φοράει τα κατάλληλα ρούχα αλλά δεν είναι εξειδικευμένη πάνω στο θέμα της ιστορίας. Στην προτελευταία ιστορία η οποία εξέταζε την θρησκευτικότητα παρουσιάζονταν 2 πληροφοριοδότες που ο ένας από αυτούς είχε έντονο το θρησκευτικό στοιχείο πάνω του (-συγκεκριμένα φορούσε ένα σταυρό-σύμβολο της χριστιανικής θρησκείας) ενώ ο άλλος πληροφοριοδότης δεν είχε κάποιο τέτοιο στοιχείο που να υποδεικνύει θρησκευτικότητα και οι συμμετέχοντες έπρεπε να επιλέξουν έναν από τους δύο. Η τελευταία βινιέτα εξέταζε πάλι το θρησκευτικό στοιχείο σε σύγκριση με το χαρακτηριστικό της εξειδίκευσης, αν δηλαδή τα παιδιά εμπιστεύονται έναν πληροφοριοδότη που έχει έντονο το θρησκευτικό στοιχείο πάνω του (-φοράει σταυρό), αλλά δεν έχει εξειδίκευση επί του θέματος της ιστορίας ή έναν πληροφοριοδότη που δεν έχει στοιχεία/σύμβολα θρησκευτικότητας πάνω του αλλά έχει εξειδίκευση πάνω στο θέμα της ιστορίας. Τέλος στις ιστορίες που είχαν ως στόχο να απαντήσουν στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα (αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά επηρεάζουν την εμπιστοσύνη των παιδιών) και οι δύο ήρωες/πληροφοριοδότες που αναφέρονται σε κάθε περίπτωση είναι ειδικοί.

Συνολικά δημιουργήθηκαν 8 ιστορίες. Οι πρώτες 4 εξέταζαν αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά από μόνα τους επηρεάζουν την εμπιστοσύνη χωρίς να υπάρχει το στοιχείο της ειδημοσύνης . Σε κάθε μία από αυτές υπήρχαν 2 ήρωες /πληροφοριοδότες στους οποίους η ειδοποιός διαφορά τους ήταν το εξωτερικό χαρακτηριστικό που είχαμε θέσει ως διερεύνηση και είχαν διαφορετική άποψη

μεταξύ τους για το θέμα της κάθε ιστορίας. Δηλαδή στην πρώτη ιστορία οι δύο πληροφοριοδότες διέφεραν ως προς το φύλο , ο ένας ήταν άνδρας και η άλλη γυναίκα . Στην επόμενη ιστορία διέφεραν σε ηλικιακό κομμάτι , ο ένας ήταν εμφανώς μεγαλύτερος ηλικιακά από τον άλλον πληροφοριοδότη. Στην τρίτη οι δύο πληροφοριοδότες είχαν διαφορετικό τρόπο ένδυσης ενώ στην τέταρτη ιστορία το στοιχείο της θρησκευτικότητας στον έναν εκ των δύο πληροφοριοδοτών είναι αρκετά έντονο ενώ στον άλλον όχι . Ο κάθε συμμετέχοντας λοιπόν χρειαζόταν να επιλέξει να εμπιστευτεί τη γνώμη του ενός εκ των δύο πληροφοριοδοτών με βάση το εξωτερικό χαρακτηριστικό.

Οι επόμενες 4 ιστορίες εστίαζαν και είχαν ως στόχο να αναδείξουν την ειδημοσύνη. Αναλυτικότερα εκτός από το εξωτερικό χαρακτηριστικό οι δύο πληροφοριοδότες διάφεραν και στο κομμάτι της ειδικευσης, ο ένας από τους δύο παρουσιαζόταν ως ειδικός ενώ ο άλλος όχι. Το χαρακτηριστικό της ειδημοσύνης αποδιδόταν στον πληροφοριοδότη που με βάση προηγούμενες συναφείς έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί είχε το πιο «αδύναμο» χαρακτηριστικό ,δηλαδή εκείνο το χαρακτηριστικό που προσέλκυε τους λιγότερους συμμετέχοντες στο να τους εμπιστευτούν.

Χρειάζεται να επισημανθεί ότι εκτός από την ιστορία που εξέταζε το φύλο ως στοιχείο που πιθανώς να επηρεάζει την εμπιστοσύνη στον πληροφοριοδότη, στις υπόλοιπες ιστορίες χρησιμοποιήθηκαν τόσο άντρες όσο και γυναίκες πληροφοριοδότες. Ωστόσο, το φύλο των πληροφοριοδοτών σε κάθε ιστορία ήταν το ίδιο (είτε και οι δυο ήταν άντρες είτε και οι δυο ήταν γυναίκες).

Για τις ανάγκες της έρευνας, δημιουργήσαμε τις φωτογραφίες των πληροφορητών με την χρήση προγράμματος τεχνητής νοημοσύνης και συγκεκριμένα

του προγράμματος Dall-E 2. Οι συγκεκριμένες εικόνες υποβλήθηκαν στις κατάλληλες τροποποιήσεις μέσα από το συγκεκριμένο πρόγραμμα με αρκετή προσοχή έτσι ώστε πέρα από το χαρακτηριστικό που εξετάζεται σε κάθε περίπτωση (φύλο, ηλικία, ένδυση, θρησκευτικότητα) τα υπόλοιπα να παραμένουν όσο γίνεται το δυνατόν αμετάβλητα. Αυτό έγινε προκειμένου να μην υπάρχει κάποιο άλλο στοιχείο-παράγοντας που ενδέχεται να επηρεάζει την εμπιστοσύνη των παιδιών. Αυτός ταυτόχρονα είναι και ο λόγος που οι εικόνες που δόθηκαν στα παιδιά ήταν εσκεμμένα ασπρόμαυρες, έτσι ώστε να περιοριστεί και η πιθανότητα το χρώμα να επηρεάσει τις επιλογές των παιδιών. Οι ιστορίες και οι φωτογραφίες των πληροφοριοδοτών παρουσιάζονται στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ,πριν προβούμε στην περιγραφή της διαδικασίας της παρούσας έρευνας ,το γεγονός ότι πάρθηκε άδεια από την επιτροπή ηθικής και δεοντολογίας της έρευνας του πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και ακολουθώντας τις διαδικασίες που προβλέπονται χορηγήθηκε η άδεια για την απασχόληση των μαθητών κατά την διάρκεια του σχολικού προγράμματος με την σύμφωνη γνώμη των διευθυντών και των συλλόγων διδασκόντων των δυο σχολείων. Επίσης προηγήθηκε ενημέρωση των διευθυντών και των δασκάλων και διαμοιρασμός εντύπων συγκατάθεσης γονέων και κηδεμόνων. Στην έρευνα συμμετείχαν τα παιδιά έπειτα από την συγκατάθεση γονέων και κηδεμόνων και με σύμφωνη δική τους γνώμη. Είχαν πληροφορηθεί εκ των προτέρων ότι η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική και μπορούν να αποχωρήσουν από αυτή όποια στιγμή επιθυμούν. Κανένα από τα παιδιά που συμμετείχαν δεν αποχώρησε κατά την διάρκεια της εξέτασης.

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε έπειτα από επίσκεψη της ερευνήτριας στα σχολεία και συγκεκριμένα στις αντίστοιχες τάξεις (Τετάρτη και Έκτη τάξη Δημοτικού) ώστε να προσεγγίσουμε τους επιθυμητούς συμμετέχοντες. Οι μαθητές της κάθε τάξης εξετάστηκαν συλλογικά στο χώρο της διδακτικής αίθουσας τους, δηλαδή τα παιδιά της τετάρτης δημοτικού του ενός σχολείου εξετάστηκαν όλα μαζί και της έκτης αντίστοιχα. Επιλέχτηκε ο συγκεκριμένος τρόπος εξαιτίας του περιορισμένου διαθέσιμου χρόνου καθώς τα δεδομένα συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια σχολικού μαθήματος.

Σε πρώτο βαθμό αφού υπήρξαν οι κατάλληλες συστάσεις και ενημέρωση των παιδιών σχετικά με τη θεματολογία της ερευνητικής διαδικασίας και την σημασία που έχουν οι απαντήσεις τους, τα παιδιά πήραν τις κατάλληλες αποστάσεις προκειμένου οι απαντήσεις τους να είναι όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικές και να μην επηρεάζονται από τους συμμαθητές τους. Στους μαθητές υπήρχε η ενημέρωση ότι δεν υπάρχει σωστή απάντηση για κάθε ιστορία και δεν επηρεάζει κάτι το τι θα απαντήσουν. Στη συνέχεια στα παιδιά δόθηκαν οι εικόνες σε εκτυπωμένη μορφή από τη δασκάλα τους, καθώς και το φύλλο των απαντήσεων που είχαν να συμπληρώσουν ενώ τους εξήγησε η ερευνήτρια το τι έπρεπε να κάνουν, δηλαδή κατά την ανάγνωση της κάθε ιστορίας να παρατηρούν τις εικόνες που απεικόνιζαν τους πληροφοριοδότες της κάθε ιστορίας και στη συνέχεια να κυκλώσουν την απάντηση που αντιστοιχεί στον πληροφοριοδότη ή την πληροφοριοδότρια που πιστεύουν ότι πρέπει να εμπιστευτεί ο πρωταγωνιστής/ η πρωταγωνίστρια της κάθε ιστορίας. Κατά τη διάρκεια της εξέτασης μέσα στην αίθουσα ήταν παρούσα και η δασκάλα της κάθε τάξης καθώς σε ορισμένες περιπτώσεις και ο διευθυντής έτσι ώστε τα παιδιά να

αισθάνονται όσο το δυνατόν πιο άνετα και οικεία και όταν κάτι δεν καταλάβαιναν από την αφήγηση της κάθε ιστορίας να μην δίσταζαν να ρωτήσουν.

Η ερευνητική διαδικασία συνεχίστηκε με την ανάγνωση από την ερευνήτρια της κάθε ιστορίας. Η ερευνήτρια αρχικά διάβαζε την κάθε βινιέτα καθαρά και με αργό ρυθμό έτσι ώστε να παιδιά να κατανοούν όσο το δυνατόν καλύτερα το περιεχόμενο της κάθε ιστορίας και στη συνέχεια αφού τελείωνε η κάθε αφήγηση, στα παιδιά γινόταν η αντίστοιχη ερώτηση (-ποιον θα πρότεινες στον ήρωα της ιστορίας πχ. Άννα να εμπιστευτεί τον πληροφοριοδότη που παρουσιάζεται στην πρώτη εικόνα ή τον πληροφοριοδότη που παρουσιάζεται στην δεύτερη εικόνα;) και στη συνέχεια δινόταν ο κατάλληλος χρόνος (2-3 λεπτά περίπου) προκειμένου να κυκλώσουν την αντίστοιχη απάντηση στο φύλλο των απαντήσεων που τους είχε δοθεί από την αρχή της εξέτασης. Μόλις όλα τα παιδιά είχαν κυκλώσει το τι πίστευαν για την αντίστοιχη ερώτηση, η διαδικασία συνεχιζόταν με την ανάγνωση της επόμενης ιστορίας από την ερευνήτρια.

Όλη η διαδικασία ήταν αρκετά σύντομη και καθόλου κουραστική για τα παιδιά. Διήρκεσε περίπου 40-45 λεπτά (-μέσα σε αυτά περιλαμβάνεται η ανάγνωση των 8 βινιετάων καθώς και η συμπλήρωση των ερωτήσεων από τους μαθητές).

Αποτελέσματα

Περιγραφική Στατιστική

Στην συνέχεια παρουσιάζονται οι συχνότητες και τα ποσοστά των απαντήσεων των μαθητών σε κάθε ιστορία. Οι πίνακες παρουσιάζουν τα στοιχεία ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα.

Επιλογή πληροφοριοδότη με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά

Στην συνθήκη που ελέγξαμε αν τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφορητή λαμβάνοντας υπόψη το φύλο του, η πλειοψηφία των παιδιών ηλικίας 10 ετών επέλεξαν να εμπιστευτούν τον άνδρα πληροφορητή έναντι της γυναίκας. Πιο συγκεκριμένα 10 (38,5%) από τα 12 (46,2%) αγόρια και 9 (34,6%) από τα 14(53,8%) κορίτσια επέλεξαν τον συγκεκριμένο πληροφορητή (άνδρα). Η ίδια προτίμηση υπήρξε και στα παιδιά ηλικίας 12 ετών καθώς 8 (30,8%) από τα 12 (46,2%) κορίτσια επέλεξαν τον άνδρα πληροφοριοδότη ενώ από τα 14 (53,8%) αγόρια της ίδιας ηλικιακής ομάδας τα μισά ακριβώς (26,9%) επέλεξαν τον άνδρα και τα υπόλοιπα μισά (26,9%) την γυναίκα πληροφορητή (βλ. πίνακας 1)

[Πίνακας] 1. Συχνότητες και συχνότητες % απαντήσεων στην ιστορία που ελέγχει την εμπιστοσύνη με βάση το φύλο του πληροφορητή, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

	10χρονοι		12χρονοι		Σύνολο							
	αγόρια	κορίτσια	αγόρια	κορίτσια	αγόρια	κορίτσια						
	f	%	f	%	f	%	f	%				
Γυναίκα πληροφορήτρια	2	7,7	5	19,2	7	26,9	4	15,4	9	17,3	9	17,3
Άνδρας πληροφορητής	10	38,5	9	34,6	7	26,9	8	30,8	17	32,7	17	32,7
Σύνολο	12	46,2	14	53,8	14	53,8	12	46,2	26	50	26	50

Στην συνθήκη που ελέγξαμε αν τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφορητή λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία του, η πλειοψηφία των παιδιών αγοριών που συμμετείχαν στην έρευνα επέλεξαν να εμπιστευτούν τον μεγαλύτερο σε ηλικία πληροφορητή έναντι του νεότερου. Πιο συγκεκριμένα 7 (26,9%) από τα 12 (46,2%) αγόρια ηλικίας 10 ετών και 11 (42,3%) από τα 14(53,8%) αγόρια ηλικίας 12 ετών επέλεξαν τον συγκεκριμένο πληροφορητή (μεγαλύτερο ηλικιακά) . Στο γυναικείο φύλο δεν υπήρξε κάποια προτίμηση ως προς τον πληροφορητή καθώς μισά από αυτά επέλεξαν τον μεγαλύτερο ηλικιακά πληροφορητή ενώ τα άλλα μισά τον νεότερο ηλικιακά (βλ. Πίνακας 2).

[Πίνακας] 2. Συχνότητες και συχνότητες % απαντήσεων στην ιστορία που ελέγχει την εμπιστοσύνη με βάση την ηλικία του πληροφορητή, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

	<i>10χρονοι</i>		<i>12χρονους</i>				<i>Σύνολο</i>					
	<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>		<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>		<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Μεγάλος ηλικιακά πληροφορητής</i>	7	26,9	7	26,9	11	42,3	6	23,1	18	34,6	13	25
<i>Νέος ηλικιακά πληροφορητής</i>	5	19,2	7	26,9	3	11,5	6	23,1	8	15,4	13	25
<i>Σύνολο</i>	12	46,2	14	53,8	14	53,8	12	46,2	26	50	26	50

Στην συνθήκη που ελέγξαμε αν τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφορητή λαμβάνοντας υπόψη την εμφάνιση του, η πλειοψηφία των παιδιών ηλικίας 10 ετών που συμμετείχαν στην έρευνα επέλεξαν να εμπιστευτούν τον πληροφορητή με τα επίσημα ρούχα. Πιο συγκεκριμένα 10 από (38,5%) τα 12 (46,2%) αγόρια και 10 (38,5%) από τα 14 (53,8%) κορίτσια επέλεξαν τον προαναφερθέν πληροφορητή. Διαφορετική προτίμηση φαίνεται να υπάρχει στα παιδιά ηλικίας 12 ετών καθώς 11 (42,5%) από τα 14 (53,8%) αγόρια και 7 (26,9%) από τα 12 (46,2%) κορίτσια επέλεξαν τον πληροφορητή που φορούσε αθλητικά ρούχα (βλ. Πίνακας 3) .

[Πίνακας] 3. Συχνότητες και συχνότητες % απαντήσεων στην ιστορία που ελέγχει την εμπιστοσύνη με βάση την εξωτερική εμφάνιση του πληροφορητή, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

	<i>10χρονοι</i>		<i>12χρονους</i>				<i>Σύνολο</i>					
	<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>		<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>		<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Πληροφορητής με αθλητικά ρούχα</i>	2	7,7	4	15,4	11	42,3	7	26,9	13	25	11	21,2
<i>Πληροφορητής με επίσημα ρούχα</i>	10	38,5	10	38,5	3	11,5	5	19,2	13	25	15	28,8
<i>Σύνολο</i>	12	46,2	14	53,8	14	53,8	12	46,2	26	50	26	50

Στην συνθήκη που ελέγξαμε αν τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφορητή λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία που υποδηλώνουν θρησκευτικότητα, η πλειοψηφία των παιδιών ηλικίας 10 ετών που συμμετείχαν στην έρευνα επέλεξαν να εμπιστευτούν τον πληροφορητή που δεν είχε κάποιο έκδηλο θρησκευτικό στοιχείο πάνω του. Πιο συγκεκριμένα 9 από (34,6%) τα 12 (46,2%) αγόρια και 10 (38,5%) κορίτσια από τα 14 (53,8%) κορίτσια επέλεξαν τον προαναφερθέν πληροφορητή. Ίδια προτίμηση φαίνεται να υπάρχει και στα 12χρονα κορίτσια καθώς 7 (26,9%) από τα 12 (46,2%) που συμμετείχαν στην έρευνα επέλεξαν τον ίδιο πληροφορητή ενώ μισά (26,9%) από τα αγόρια αυτής της ηλικίας επέλεξαν τον πληροφορητή με το εμφανές θρησκευτικό στοιχείο ενώ τα υπόλοιπα μισά (26,9%) τον πληροφορητή με τον μην εμφανές θρησκευτικό στοιχείο (βλ. Πίνακας 4).

[Πίνακας] 4. Συχνότητες και συχνότητες % απαντήσεων στην ιστορία που ελέγχει την εμπιστοσύνη με βάση την θρησκεία του πληροφορητή, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

	10χρονοι		12χρονοι				Σύνολο					
	αγόρια		κορίτσια		αγόρια		κορίτσια		αγόρια		κορίτσια	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Πληροφορητής με θρησκευτικά στοιχεία	3	11,5	4	15,4	7	26,9	5	19,2	10	19,2	9	17,3
Πληροφορητής χωρίς θρησκευτικά στοιχεία	9	34,6	10	38,5	7	26,9	7	26,9	16	30,8	17	32,7
Σύνολο	12	46,2	14	53,8	14	53,8	12	46,2	26	50	26	50

Επιλογή πληροφοριοδότη με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά ή την ειδημοσύνη

[Πίνακας] 5. Συχνότητες και συχνότητες % απαντήσεων στην ιστορία που ελέγχει την εμπιστοσύνη με βάση το φύλο ή την ειδημοσύνη του πληροφορητή, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

Στην συνθήκη που ελέγξαμε αν τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφοριοδότη λαμβάνοντας υπόψη το φύλο ή την ειδημοσύνη του, η πλειοψηφία των παιδιών επέλεξαν να εμπιστευτούν τον γυναίκα-ειδικό έναντι του άνδρα μη ειδικού. Πιο συγκεκριμένα 9 (34,6%) από τα 12 (46,2%) αγόρια και 9 (38,5%) από τα 14(53,8%) κορίτσια ηλικίας 10 ετών επέλεξαν την γυναίκα ειδικό. Παρόμοια αποτελέσματα υπάρχουν και στα 12χρονα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα καθώς 12 (46,2%) από τα 14 (53,8%) αγόρια και 11(42,3 %)από τα 12 (46,2%) κορίτσια επέλεξαν την ίδια απάντηση (γυναίκα- ειδικό πληροφορητή, βλ. Πίνακας 5).

	<i>10χρονοι</i>		<i>12χρονους</i>				<i>Σύνολο</i>					
	<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>		<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>		<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Γυναίκα πληροφορήτρια-</i>	9	34,6	10	38,5	12	46,2	11	42,3	21	40,4	21	40,4

<i>ειδικός</i>												
<i>Ανδρας</i>												
<i>πληροφορητή-μη ειδικός</i>	3	11,5	4	15,4	2	7,7	1	3,8	5	9,6	5	9,6
<i>Σύνολο</i>	12	46,2	14	53,8	14	53,8	12	46,2	26	50	26	50

Στην συνθήκη που ελέγξαμε αν τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφορητή λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία ή την ειδημοσύνη του, η πλειοψηφία των παιδιών επέλεξαν να εμπιστευτούν τον νεότερο ηλικιακά ειδικό πληροφορητή έναντι του μεγαλύτερου ηλικιακά μη ειδικού. Πιο συγκεκριμένα όλα τα αγόρια και 11 (42,3%) από τα 14(53,8%) κορίτσια ηλικίας 10 ετών επέλεξαν τον πιο νέο ηλικιακά ειδικό . Παρόμοια αποτελέσματα υπάρχουν και στα 12χρονα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα καθώς 8 (30,7%) από τα 14 (53,8%) αγόρια και 11(42,3 %) από τα 12 (46,2%) κορίτσια επέλεξαν την ίδια απάντηση (νέο ηλικιακά-ειδικό πληροφορητή)-

[Πίνακας] 6. Συχνότητες και συχνότητες % απαντήσεων στην ιστορία που ελέγχει την εμπιστοσύνη με βάση την ηλικία ή την ειδημοσύνη του πληροφορητή, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

	<i>10χρονοι</i>		<i>12χρονους</i>				<i>Σύνολο</i>					
	<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>		<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>		<i>αγόρια</i>		<i>κορίτσια</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Μεγάλος ηλικιακά</i>	0	0	3	11,5	6	23,1	1	3,8	6	11,5	4	7,7

**πληροφορητής-
μη ειδικός**

**Νέος ηλικιακά
πληροφορητής-
ειδικός**

Σύνολο 12 46,2 14 53,8 14 53,8 12 46,2 26 50 26 50

Στην συνθήκη που ελέγξαμε αν τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφορητή λαμβάνοντας υπόψη την εξωτερική εμφάνιση ή την ειδημοσύνη του, η πλειοψηφία των παιδιών επέλεξαν να εμπιστευτούν τον ειδικό πληροφορητή με την πιο πρόχειρη εμφάνιση έναντι του πληροφορητή μη ειδικού με την πιο επίσημη εμφάνιση. Πιο συγκεκριμένα 9 (34,6%) από τα 12 (46,2%) αγόρια και 10 (38,5%) από τα 14(53,8%) κορίτσια ηλικίας 10 ετών επέλεξαν τον ειδικό πληροφορητή. Παρόμοια αποτελέσματα υπάρχουν και στα 12χρονα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα καθώς όλα τα κορίτσια (46,2%) και 11(42,3%) από τα 14 (53,8%) αγόρια επέλεξαν την ίδια απάντηση (ειδικό πληροφορητή)-.

[Πίνακας] 7. Συχνότητες και συχνότητες % απαντήσεων στην ιστορία που ελέγχει την εμπιστοσύνη με βάση την εξωτερική εμφάνιση ή την ειδημοσύνη του πληροφορητή, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

		10χρονοι		12χρονους				Σύνολο					
		αγόρια		κορίτσια		αγόρια		κορίτσια		αγόρια		κορίτσια	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%

<i>Πληροφορητής με μη συνηθισμένη (φανταχτερή) αμφίεση- ειδικός</i>	9	34,6	10	38,5	11	42,3	12	46,2	20	38,5	22	42,3
<i>Πληροφορητής με σχετική αμφίεση- μη ειδικός</i>	3	11,5	4	15,4	3	11,5	0	0	6	11,5	4	7,7
<i>Σύνολο</i>	12	46,2	14	53,8	14	53,8	12	46,2	26	50	26	50

Στην συνθήκη που ελέγξαμε αν τα παιδιά επιλέγουν να εμπιστευτούν έναν πληροφοριοδότη λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία που υποδηλώνουν τη θρησκευτικότητα ή την ειδημοσύνη του, η πλειοψηφία των παιδιών επέλεξαν να εμπιστευτούν τον ειδικό πληροφορητή που δεν είχε έντονο το θρησκευτικό στοιχείο πάνω του. Πιο συγκεκριμένα όλα τα αγόρια (53,8 %) και 10 (38,5%) από τα 12 (46,2%) κορίτσια ηλικίας 12 ετών επέλεξαν τον προαναφερθέν πληροφορητή. Επίσης 12 (46,2%) από τα 14 (53,8%) κορίτσια ηλικίας 10 ετών επέλεξαν την ίδια πληροφορητή ενώ τα μισά (23,1%) αγόρια αυτής της ηλικίας επέλεξαν τον ειδικό πληροφορητή καθώς τα υπόλοιπα μισά (23,1%) επέλεξαν το μη ειδικό.

[Πίνακας] 8. Συχνότητες και συχνότητες % απαντήσεων στην ιστορία που ελέγχει την εμπιστοσύνη με βάση την θρησκεία ή την ειδημοσύνη του πληροφορητή, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

<i>10χρονοι</i>		<i>12χρονους</i>		<i>Σύνολο</i>	
<i>αγόρια</i>	<i>κορίτσια</i>	<i>αγόρια</i>	<i>κορίτσια</i>	<i>αγόρια</i>	<i>κορίτσια</i>

	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Πληροφορητής με θρησκευτικά στοιχεία- μη ειδικός												
	6	23,1	2	7,7	0	0	2	7,7	6	11,5	4	7,7
Πληροφορητής χωρίς θρησκευτικά στοιχεία- ειδικός												
	6	23,1	12	46,2	14	53,8	10	38,5	20	38,5	22	42,3
Σύνολο	12	46,2	14	53,8	14	53,8	12	46,2	26	50	26	50

Έλεγχος τυχειότητας των επιλογών

Για να ελέγξουμε αν οι επιλογές των μαθητών ήταν τυχαίες ή αν όντως υπήρχε τάση επιλογής των πληροφοριοδοτών με βάση τα χαρακτηριστικά των πληροφορητών -είτε τα εξωτερικά χαρακτηριστικά είτε τα χαρακτηριστικά σε σύγκριση με την ειδημοσύνη – πραγματοποιήθηκε έλεγχος τυχειότητας με την εφαρμογή one sample t – test. Για τον σκοπό αυτό αποδόθηκε στον 1^ο πληροφοριοδότη η τιμή 0 και στον 2^ο πληροφοριοδότη κάθε ιστορίας η τιμή 1. Ως τιμή ελέγχου ορίστηκε η τιμή 0,5. Η ανάλυση υπέδειξε ότι σχεδόν για το σύνολο των ιστοριών (5 από τις 8 ιστορίες), η επιλογή πληροφοριοδότη ξεπέρασε το επίπεδο της τυχειότητας, με τις τιμές $p < 0,05$. Αυτό δεν ισχύει για την ιστορία 3 που αφορούσε την ηλικία ως χαρακτηριστικό που αυξάνει την εμπιστοσύνη στον πληροφορητή, την ιστορία 5 που αφορούσε το επίσημο ή ατημέλητο ντύσιμο ως στοιχείο που ενισχύει την αξιοπιστία του πληροφορητή και την ιστορία 7 που αφορούσε στις ενδείξεις θρησκευτικότητας ως στοιχείο που πιθανώς να αυξάνει την εμπιστοσύνη στον πληροφοριοδότη (βλ. πίνακα).

One-Sample Test						
Test Value = 0.5						
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper

ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΑΜΠΙΣΤΕΥΤΕΙ Η ΑΝΝΑ ΚΑΙ Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ ; Α) ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΑΤΡΟ ΑΝΝΑ Β) ΤΟΝ ΠΑΙΔΙΑΤΡΟ ΑΝΔΡΕΑ	2,309	51	,025	,154	,02	,29
ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΕΙ Η ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΙ Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ ; Α) ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΑΤΡΟ ΑΝΝΑ Β) ΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ ΚΩΣΤΑ	5,575	51	,000	,308	,20	,42
ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΕΙ Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΟΥ; Α) ΤΟΝ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β) ΤΟΝ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟ Κ. ΠΑΥΛΟΥ	1,399	51	,168	,096	-,04	,23
ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΕΙ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ; Α) ΤΟΝ ΠΑΠΠΟΥ ΤΟΥ Β) ΤΟΝ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟ Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ	5,575	51	,000	,308	,20	,42
ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΕΙ Η ΕΛΕΝΗ ΚΑΙ Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ ; Α) ΤΗΝ ΔΑΣΚΑΛΑ Κ.ΧΡΙΣΤΙΝΑ Β) ΤΗΝ ΔΑΣΚΑΛΑ Κ.ΜΑΡΙΑ	,551	51	,584	,038	-,10	,18

ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΕΙ Η ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΗΣ ; Α) ΤΗΝ ΔΑΣΚΑΛΑ Κ. ΝΕΦΕΛΗ Β) ΤΗΝ ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ Κ.ΟΛΓΑ	5,575	51	,000	,308	,20	,42
ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΟΥΝ Ο ΘΟΔΩΡΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ ; Α) ΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ Κ.ΑΡΓΥΡΗ Β) ΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ Κ.ΚΩΣΤΑ	-1,996	51	,051	-,135	-,27	,00
ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΕΙ Ο ΛΕΥΤΕΡΗΣ ; Α) ΤΗΝ ΔΑΣΚΑΛΑ Κ. ΑΣΗΜΙΝΑ Β) ΤΗΝ ΔΑΣΚΑΛΑ Κ.ΒΑΣΙΛΙΚΗ	5,575	51	,000	,308	,20	,42

Ηλικιακές διαφορές στην επιλογή πληροφοριοδότη

Με στόχο να ελέγξουμε αν η προτίμηση των μαθητών για συγκεκριμένο πληροφοριοδότη σχετίζεται με την ηλικία πραγματοποιήσαμε μια σειρά ελέγχων ανεξαρτησία χ^2 (βλ. Πίνακας 9). Στατιστικά σημαντικές διαφορές στην επιλογή του πληροφοριοδότη παρατηρήθηκαν μόνο στην 5^η ιστορία που διερευνά την επίδραση της εξωτερικής εμφάνισης του πληροφοροητή και στη 8^η ιστορία που διερευνά την σύγκριση ανάμεσα στην θρησκευτικότητα του πληροφοροητή και την ειδημοσύνη του.

Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά την 5^η ιστορία βρέθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις απαντήσεις των παιδιών ηλικίας 10 ετών και των παιδιών ηλικίας 12 ετών, $\chi^2(1)= 11,143$, $p<.05$. Πιο αναλυτικά φαίνεται ότι οι

10χρονοι μαθητές έτειναν να επιλέγουν πιο συστηματικά να εμπιστευτούν τον πληροφορητή που φορούσε επίσημα ρούχα (38,5%)σε σύγκριση με τους 12χρονους που έτειναν να επιλέγουν να εμπιστευτούν τον πληροφορητή ο οποίος φορούσε πρόχειρα ρούχα (34,6%).

Σε ό,τι αφορά στην 8^η ιστορία, παρατηρήθηκε κι εδώ διαφορά μεταξύ των απαντήσεων των μικρότερων και των μεγαλύτερων παιδιών. Η διαφορά αυτή είναι στατιστικά σημαντική, $\chi^2(1)=6,284$, $p<.05$. Με άλλα λόγια, παρατηρείται ότι περισσότεροι 10χρονοι μαθητές (15,4%) επέλεξαν να εμπιστευτούν τον πληροφορητή που είχε στοιχεία που υποδηλώνουν τη θρησκευτικότητα σε σύγκριση με τους 12χρονους μαθητές όπου μόνο το (3,8%) επέλεξαν να εμπιστευτούν τον συγκεκριμένο πληροφορητή ενώ το (46,2%) επέλεξαν να εμπιστευτούν τον πληροφορητή που είναι ειδικός.

Πίνακας 9. Έλεγχος χ^2 για ηλικιακές διαφορές στην επιλογή πληροφοριοδότη

<i>Ιστορίες</i>	<i>Person Chi Square</i>	<i>df</i>	<i>sig</i>
<i>Ιστορία 1</i>	1,359 ^a	1	0,382
<i>Ιστορία 2</i>	1,981 ^a	1	0,291
<i>Ιστορία 3</i>	0,719 ^a	1	0,572
<i>Ιστορία 4</i>	1,981 ^a	1	0,291
<i>Ιστορία 5</i>	11,143 ^a	1	0,002*
<i>Ιστορία 6</i>	1,981 ^a	1	0,291
<i>Ιστορία 7</i>	2,073 ^a	1	0,249
<i>Ιστορία 8</i>	6,284 ^a	1	0,024*

Διαφορές με βάση το φύλο στην επιλογή πληροφοριοδότη

Για να ελέγξουμε αν, αντίστοιχα με τα παιδιά μικρότερης ηλικίας, και οι μαθητές του δημοτικού επιλέγουν να εμπιστευτούν πληροφορητές που έχουν το ίδιο φύλο με αυτά, πραγματοποιήθηκε σειρά ελέγχων χ^2 . Ιδιαίτερα μας ενδιέφερε αν διερευνήσουμε αν στην ιστορία που έλεγχε την αξιοπιστία του πληροφοριοδότη με βάση το φύλο του, κορίτσια και αγόρια επέλεξαν να εμπιστευτούν αντίστοιχους πληροφοριοδότες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές με βάση το φύλο και αυτό ισχύει για όλες τις ιστορίες της παρούσας έρευνας (όλα τα $p > 0,05$, βλ. Πίνακα 10).

Πίνακας 10. Έλεγχος χ^2 για διαφορές με βάση το φύλο στην επιλογή πληροφοριοδότη

<i>Ιστορίες</i>	<i>Person Chi Square</i>	<i>df</i>	<i>sig</i>
<i>Ιστορία 1</i>	0,000 ^a	1	1,000
<i>Ιστορία 2</i>	0,000 ^a	1	1,000
<i>Ιστορία 3</i>	1,997 ^a	1	0,258
<i>Ιστορία 4</i>	0,495 ^a	1	0,726
<i>Ιστορία 5</i>	0,310 ^a	1	0,781
<i>Ιστορία 6</i>	0,495 ^a	1	0,726
<i>Ιστορία 7</i>	0,083 ^a	1	1,000
<i>Ιστορία 8</i>	1,076 ^a	1	0,465

Συζήτηση

Το θέμα της εμπιστοσύνης των παιδιών και η επιλογή του πληροφοριοδότη επηρεάζει την γνωστική τους ανάπτυξη και είναι σημαντικό να εξετάσουμε τα πρόσωπα από τα οποία τα παιδιά αντλούν πληροφορίες. Η έρευνα αυτή εξετάζει πώς τα εξωτερικά χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία, ένδυση, θρησκεία) επηρεάζουν την επιλογή του πληροφοριοδότη από τα παιδιά. Συγκεκριμένα, θέλει να δείξει αν αυτά τα χαρακτηριστικά υπερτερούν της ειδημοσύνης στη μέση παιδική ηλικία.

Τα ερευνητικά ερωτήματα περιλαμβάνουν αν τα παιδιά εμπιστεύονται περισσότερο έναν πληροφοριοδότη βάσει φύλου, ηλικίας, ενδυμασίας ή θρησκευτικών ενδείξεων (1^ο ερευνητικό ερώτημα) . Η υπόθεση είναι ότι τα παιδιά μπορεί να προτιμήσουν πληροφοριοδότες με τα ίδια χαρακτηριστικά ή να προτιμήσουν αντρικούς ρόλους σε στερεοτυπικές περιπτώσεις.

Η έρευνα επίσης συγκρίνει την επιρροή των προαναφερθέντων εξωτερικών χαρακτηριστικών με την ειδημοσύνη (2^ο ερευνητικό ερώτημα). Αν τα παιδιά θα εμπιστευτούν δηλαδή έναν άνδρα χωρίς γνώση ή μια γυναίκα ειδική, ένα ηλικιωμένο άτομο χωρίς γνώση ή έναν νεότερο με ειδικότητα, έναν καλά ντυμένο αλλά άσχετο ή έναν πιο πρόχειρα ντυμένο ειδικό, και έναν θρησκευτικό χωρίς γνώση ή έναν μη θρησκευτικό ειδικό. Η υπόθεση είναι ότι τα παιδιά θα επιλέξουν την ειδημοσύνη έναντι των εξωτερικών χαρακτηριστικών. Τέλος, η έρευνα εξετάζει τις ηλικιακές αλλά και τις έμφυλες διαφορές στην επιλογή αξιόπιστου πληροφοριοδότη κατά τη διάρκεια του δημοτικού σχολείου.

Σχετικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα , αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία, ένδυση και θρησκεία) του πληροφορητή επηρεάζουν τις κρίσεις για την εμπιστοσύνη των παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας παρατηρήθηκε ότι τα περισσότερα από αυτά τα χαρακτηριστικά επηρεάζουν τις κρίσεις για την εμπιστοσύνη των παιδιών, αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό και αλλά σε μικρότερο. Πιο συγκεκριμένα στην πρώτη συνθήκη που θέλαμε να δούμε αν τα παιδιά προτιμούν να εμπιστευτούν έναν άνδρα πληροφορητή ή μια γυναίκα παρατηρήθηκε ότι η πλειοψηφία των παιδιών και από τις δύο ηλικιακές ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα επέλεξε να εμπιστευτεί καλύτερα έναν άνδρα πληροφορητή έναντι μίας γυναίκας. Αυτό ισχύει και για τα κορίτσια που συμμετείχαν στην έρευνα. Η βιβλιογραφία που υπάρχει διαθέσιμη για το θέμα υποδεικνύει ότι σε μικρότερες ηλικίες φαίνεται τα παιδιά να επιλέγουν πληροφοριοδότη ίδιου φύλου με τον δικό τους (Taylor,2013) . Παρόλα αυτά, φαίνεται ότι η τάση αυτή υποχωρεί σε μεγαλύτερες ηλικίες ή λόγω κοινωνικών στερεοτύπων και δεδομένου ότι η ιστορία αφορούσε σε πληροφοριοδότες υψηλού κύρους, καθώς ήταν γιατροί, υπερίσχυσε το κοινωνικό στερεότυπο για το φύλο που υποδεικνύει ότι οι άντρες είναι πιο ικανοί για κάποια επαγγέλματα σε σύγκριση με τις γυναίκες (Taylor,2013).

Στην δεύτερη συνθήκη που είχε ως στόχο να δείξει αν η εμπιστοσύνη των παιδιών επηρεάζεται από την ηλικία του πληροφορητή φάνηκε ότι και αυτό το χαρακτηριστικό επηρεάζει την επιλογή του πληροφορητή καθώς τα περισσότερα παιδιά προτίμησαν να εμπιστευτούν τον μεγαλύτερο σε ηλικία πληροφορητή. Στην τρίτη συνθήκη που αφορούσε το ενδυματολογικό κομμάτι διεξήχθη το συμπέρασμα ότι (ελαφρώς) επηρεάζει το ποιον πληροφοριοδότη θα εμπιστευτούν τα παιδιά. Ειδικότερα τα περισσότερα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα επέλεξαν να

εμπιστευτούν τον πληροφοριοδότη που φορούσε πιο επίσημα ρούχα. Το συγκεκριμένο εύρημα /αποτέλεσμα συμφωνεί και με τα αποτελέσματα των McDonald και Mac. Στην τέταρτη και τελευταία συνθήκη του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος που εξέταζε αν τα στοιχεία θρησκευτικότητας του πληροφορητή επηρεάζουν την εμπιστοσύνη των παιδιών διαπιστώθηκε μετά τη διεξαγωγή της έρευνας ότι δεν ισχύει κάτι τέτοιο. Με άλλα λόγια η θρησκευτικότητα αποτελεί ένα χαρακτηριστικό που δεν επηρεάζει την εμπιστοσύνη των παιδιών καθώς τα περισσότερα παιδιά προτίμησαν να εμπιστευτούν τον πληροφορητή που δεν είχε πάνω του στοιχεία που υποδηλώνουν θρησκευτικότητα. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι τα παιδιά σε αυτές τις ηλικίες δεν κάνουν την σύνδεση μεταξύ της ηθικότητας και της θρησκευτικότητας. Αυτό όμως δεν αναιρεί την γεγονός ότι τα θρησκευτικά στοιχεία δύναται να επηρεάσουν την εμπιστοσύνη των παιδιών σε μεγαλύτερες ηλικίες από αυτές που εξεταστήκαν στο δείγμα, δηλαδή ηλικίες άνω των 12 ετών. Επομένως τα περισσότερα εξωτερικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιήθηκαν ,εκτός από αυτό της θρησκευτικότητας, συνεχίζουν να επηρεάζουν τους δείκτες εμπιστοσύνης των μεγαλύτερων ηλικιακά παιδιών (παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας).

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, αν δηλαδή τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του πληροφορητή υπερισχύουν έναντι της επιστημονικής γνώσης του φαίνεται ότι κάτι τέτοιο δεν αποδεικνύεται με βάση τα ευρήματα της έρευνας.

Αντιθέτως σε όλες τις περιπτώσεις των εξωτερικών χαρακτηριστικών δηλαδή της ηλικίας του φύλου της ένδυσης αλλά και των θρησκευτικών στοιχείων η ειδημοσύνη υπερίσχυε αυτών . Με πιο απλά λόγια όταν τα παιδιά είχαν να επιλέξουν μεταξύ ενός ειδικού πληροφοριοδότη και ενός με δυνατά εξωτερικά στοιχεία αλλά μη ειδικού, επέλεξαν τον πρώτο. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθεί ότι και στις 4

περιπτώσεις το δυνατό εξωτερικό χαρακτηριστικό όπως προαναφέρθηκε αποδιδόταν στον ανειδίκευτο πληροφοριοδότη. Στην πρώτη περίπτωση που αφορούσε το φύλο ο άνδρας πληροφορητής ήταν ο ανειδίκευτος και η γυναίκα η ειδικός. Στην δεύτερη ο μεγαλύτερος σε ηλικία ήταν ο ανειδίκευτος και ο μικρότερος ο ειδικός, στην τρίτη ο πληροφοριοδότης με τα επίσημα ρούχα ήταν ο μη ειδικός και με τα πιο casual ο ειδικός ενώ και στην τελευταία περίπτωση ακολουθήθηκε η ίδια γραμμή δηλαδή ο πληροφοριοδότης με τα θρησκευτικά στοιχεία ήταν ο ανειδίκευτος και χωρίς τα θρησκευτικά στοιχεία ο ειδικός, παρόλο που δεν βρέθηκαν ενδείξεις επιρροής των θρησκευτικών στοιχείων στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα. Συνεπώς σχετικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα (αν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του πληροφορητή υπερισχύουν έναντι της επιστημονικής γνώσης) φαίνεται ότι δεν αποδεικνύεται καθώς σε όλες τις περιπτώσεις (φύλου, ηλικίας, εξωτερικής εμφάνισης και θρησκευτικότητας) παρατηρείται ότι η ειδημοσύνη και η επιστημονική γνώση του πληροφορητή υπερτερεί έναντι των εξωτερικών χαρακτηριστικών. Συνεχίζει να επικρατεί η αντίθετη συνθήκη και στα παιδιά μέσης παιδικής ότι προτιμούν να εμπιστεύονται έναν αξιόπιστο πληροφορητή από έναν αναξιόπιστο και μη ειδικό αν και μπορεί να έχει πιο ελκυστικά εξωτερικά χαρακτηριστικά. (Bascandziew & Harris, 2016).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ανάμεσα στα δύο φύλα (αρσενικό/θηλυκό) δεν παρατηρήθηκε κάποια σημαντική διαφορά ωστόσο δεν φαίνεται να ισχύει το ίδιο και για τον ηλικιακό παράγοντα. Αναλυτικότερα στα εξωτερικά χαρακτηριστικά που αφορούσαν το τρόπο ένδυσης αλλά και τα θρησκευτικά στοιχεία έναντι της ειδημοσύνης είχαμε κάποιες σημαντικές διαφορές. Στην πρώτη περίπτωση εκείνη της εμφάνισης βρέθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις απαντήσεις των παιδιών ηλικίας 10 ετών και των παιδιών ηλικίας 12 ετών. Οι

μαθητές ηλικίας 10 ετών έτειναν να επιλέγουν πιο συστηματικά να εμπιστευτούν τον πληροφορητή που φορούσε επίσημα ρούχα σε σύγκριση με τους 12χρονους που έτειναν να επιλέγουν να εμπιστευτούν τον πληροφορητή ο οποίος φορούσε πρόχειρα ρούχα. Με αυτόν τον τρόπο φαίνεται ότι καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν σε ηλικία δίνουν λιγότερη σημασία και προσοχή στο ενδυματολογικό κομμάτι. Σημαντική διαφοροποίηση επίσης επικρατεί και στο κομμάτι της θρησκείας όταν συγκρίνεται με την ειδημοσύνη. Αρκετά περισσότερα παιδιά ηλικίας 10 ετών που συμμετείχαν στην έρευνα έδωσαν περισσότερη βάση στο θρησκευτικό κομμάτι έναντι των παιδιών 12 ετών που εμπιστεύτηκαν σχεδόν όλα τον ειδικό έναντι του ανειδίκευτου θρησκευόμενου πληροφοριοδότη. Αξίζει να επισημανθεί ότι και οι δύο ηλικιακές ομάδες παιδιών (10 και 12 έτη) επέλεξαν τον ειδικό που δεν έφερε θρησκευτικά στοιχεία πληροφοριοδότη σε σύγκριση με εκείνον που ήταν ανειδίκευτος αλλά είχε θρησκευτικά χαρακτηριστικά απλά η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι ο αριθμός των παιδιών ηλικίας 10 ετών ήταν σημαντικά μεγαλύτερος στον ανειδίκευτο πληροφορητή σε σχέση με αυτών των παιδιών ηλικίας 12 ετών.

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας οδήγησαν σε 2 σημαντικά συμπεράσματα ότι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά συνεχίζουν και στην μέση παιδική ηλικία να παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιλογή του ποιον θα εμπιστευτούν τα παιδιά. Όταν όμως έρχονται έναντι της ειδημοσύνης και του παράγοντα της τεχνογνωσίας χάνουν την ισχύ τους και την επίδραση τους ,καθώς τα παιδιά επιλεγούν να εμπιστευτούν τον ειδικό πληροφοριοδότη έναντι εκείνου που έχει πιο ελκυστικά εξωτερικά χαρακτηριστικά.

Κλείνοντας η έρευνα είχε 2 κύριους περιορισμούς που χρειάζεται να αναφερθούν. Ο ένας από αυτούς είναι ότι τα δεδομένα συλλέχθηκαν από μία περιοχή (το νησί της Άνδρου) ενώ ο δεύτερος αναφέρεται στον αριθμό του δείγματος που ήταν μικρός και

υπάρχει δυσκολία ως προς την γενίκευση των αποτελεσμάτων σε ένα ευρύτερο πληθυσμιακό φάσμα. Έτσι προτείνεται στη διεξαγωγή μελλοντικών ερευνών για συναφές/ παρόμοιο θέμα να ληφθούν υπόψη οι συγκεκριμένοι περιορισμοί και να περιοριστούν με τις αντίστοιχες διαδικασίες. Το δείγμα δηλαδή να συλλεχθεί και από άλλες περιοχές και να μην περιοριστεί σε μία περιοχή , να παρθεί δείγμα από περισσότερα από δύο σχολεία όπως έγινε σε αυτή την περίπτωση και να συλλεχτούν δεδομένα και από άλλες ηλικίες πέραν αυτών των 10 και 12 ετών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bascandziev, I., & Harris, P. L. (2016). *The beautiful and the accurate: Are children's selective trust decisions biased?* *Journal of Experimental Child Psychology*, *152*, 92–105. doi:10.1016/j.jecp.2016.06.017

Corriveau, K. H., & Harris, P. L. (2009). Choosing your informant: Weighing familiarity and past accuracy. *Developmental Science*, *12*, 426–437. doi:10.1111/j.1467-7687.2008.00792.x

Corriveau, K. H., Kinzler, K. D., & Harris, P. L. (2013). Accuracy trumps accent in children's endorsement of object labels. *Developmental Psychology*, *49*, 470–479. doi:10.1037/a0030604

Corriveau, K., & Harris, P. L. (2009). *Choosing your informant: weighing familiarity and recent accuracy.* *Developmental Science*, *12*(3), 426–437. doi:10.1111/j.1467-7687.2008.00792.x

Corriveau, K. H., Meints, K., & Harris, P. L. (2009). *Early tracking of informant accuracy and inaccuracy.* *British Journal of Developmental Psychology*, *27*(2), 331–342. doi:10.1348/026151008x310229

Harris, P. L., & Corriveau, K. H. (2011). *Young children's selective trust in informants.* *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, *366*(1567), 1179–1187. doi:10.1098/rstb.2010.0321

Harris, P. L., Corriveau, K. H., Pasquini, E. S., Koenig, M., Fusaro, M., & Clément, F. (2012). *Credulity and the development of selective trust in early childhood.* *Foundations of Metacognition*, *193–210*. doi:10.1093/acprof:oso/9780199646

Harris, P. L., Koenig, M. A., Corriveau, K. H., & Jaswal, V. K. (2018). Cognitive foundations of learning from testimony. *Annual Review of Psychology*, 69, 251–273.

<https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011710>

Langlois, J. H., Kalakanis, L., Rubenstein, A. J., Larson, A., Hallam, M., & Smoot, M. (2000). *Maxims or myths of beauty? A meta-analytic and theoretical review. Psychological bulletin*, 126(3), 390.

McDonald, K. P., & Ma, L. (2015). *Dress Nicer = Know More? Young Children's Knowledge Attribution and Selective Learning Based on How Others Dress. PLOS ONE*, 10(12), e0144424. doi:10.1371/journal.pone.0144424

Mills, C. M. (2013). *Knowing when to doubt: Developing a critical stance when learning from others. Developmental Psychology*, 49(3), 404–418. doi:10.1037/a0029500

Naumann, L. P., Vazire, S., Rentfrow, P. J., & Gosling, S. D. (2009). *Personality judgments based on physical appearance. Personality and social psychology bulletin*, 35(12), 1661-1671.

Pasquini, E. S., Corriveau, K. H., Koenig, M., & Harris, P. L. (2007). *Preschoolers monitor the relative accuracy of informants. Developmental Psychology*, 43(5), 1216–1226. doi:10.1037/0012-1649.43.5.1216

Piaget, J. (1970). *Science of education and the psychology of the child* (D. Coltman, Trans.). Oxford, UK: Orion

Pnevmatikos,D., & Georgiadou,T.(2023): The role of religiosity in the trust decisions of adolescents and young adults, *European Journal of Developmental Psychology*, DOI: 10.1080/17405629.2023.2250124

Rhodes, M., & Moty, K. (2020). What is social essentialism and how does it develop? *Advances in Child Development and Behavior*, 59, 1–30. <https://doi.org/10.1016/bs.acdb.2020.05.001>

Taylor, M. G. (2013). *Gender influences on children’s selective trust of adult testimony. Journal of Experimental Child Psychology*, 115(4), 672–690. doi:10.1016/j.jecp.2013.04.003

Tong, Y., Wang, F., & Danovitch, J. (2019). *The role of epistemic and social characteristics in children’s selective trust: Three meta-analyses. Developmental Science*. doi:10.1111/desc.12895

Αλλαγή κωδικού πεδίου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ιστορία 1

Η Αναστασία είναι 8 χρονών που τις τρεις τελευταίες μέρες πονάει πολύ η κοιλιά της. Σήμερα αφού την πήρε ξανά η μαμά της από το σχολείο πριν τελειώσει το μάθημα, την πήγε χωρίς δεύτερη σκέψη στο νοσοκομείο. Εκεί, την είδε η παιδίατρος του νοσοκομείου, η κ. Άννα και της είπε ότι πρέπει να σταματήσει να τρώει γλυκά τα βράδια και ο πόνος στην κοιλιά θα υποχωρήσει αμέσως! Στην συνέχεια, η κ. Άννα έφυγε από το δωμάτιο και πριν προλάβει η Αναστασία να βγει καλά – καλά από την πόρτα, την σταμάτησε ο κ. Αντρέας, που είναι και αυτός παιδίατρος και της ζήτησε να την εξετάσει ξανά. Η Αναστασία και η μαμά της δέχτηκαν και μετά την εξέταση, ο κ. Αντρέας τους είπε: «Πιστεύω ότι πρόκειται για έναν ιό που κυκλοφορεί αυτό το διάστημα και θα σας γράψω μια αντιβίωση». Τώρα η Αναστασία και η μαμά της είναι μπερδεμένες. Δεν ξέρουν τι πρέπει να κάνουν! Να εμπιστευτούν την γνώμη της κ. Άννας ή την γνώμη του κ. Αντρέα; Τι θα πρότεινες στην Άννα και την μαμά της;

ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ Κ.ΑΝΝΑ

ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ Κ. ΑΝΔΡΕΑΣ

Ιστορία 2

Η Δήμητρα είναι μαθήτρια της τετάρτης δημοτικού και την ώρα του μαθήματος την έπιασε έντονος πονοκέφαλος. Αμέσως το ανέφερε στον δάσκαλό της τον κύριο Κώστα. Ο κύριος Κώστας της είπε να πάει σπίτι και της συνέστησε να πάρει ένα σιρόπι που παίρνει και αυτός όποτε τον πιάνει το κεφάλι του. Η μητέρα της Δήμητρας όμως ήταν αρκετά ανήσυχη και επέμεινε να επισκεφτούν την κ. Άννα την παιδίατρο για να εξετάσει την Δήμητρα. Η κ. Άννα είπε ότι είναι απλά ένας πονοκέφαλος και χρειάζεται ξεκούραση. Επίσης, της είπε να μην καθίσει πολλές ώρες μπροστά στο τάμπλετ και την τηλεόραση σήμερα και αύριο και θα είναι μια χαρά! Τώρα η Δήμητρα και η μαμά της έχουν μπερδευτεί! Να εμπιστευτούν την συμβουλή του κ. Κώστα ή θα πρέπει να εμπιστευτούν την γνώμη της κ. Άννας; Τι θα πρότεινες στην Δήμητρα και την μαμά της;

ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ Κ.ΑΝΝΑ

ΔΑΣΚΑΛΟΣ Κ.ΚΩΣΤΑΣ

Ιστορία 3

Οι γονείς του Παναγιώτη του υποσχέθηκαν ότι το Σάββατο θα πάνε στην Αθήνα για να επισκεφτούν τον ζωολογικό κήπο. Θέλησαν λοιπόν πριν κλείσουν τα εισιτήρια να δουν το δελτίο καιρού στην τηλεόραση ώστε να δουν αν όντως θα είναι καλός ο καιρός για να μπορέσουν να επισκεφτούν το ζωολογικό κήπο. Στο ένα κανάλι ο κ. Γεωργίου που είναι ο μετεωρολόγος του δελτίου καιρού είπε ότι θα έχει κάλο καιρό το Σάββατο με ήλιο και υψηλές θερμοκρασίες, με πολύ μικρή πιθανότητα βροχής. Ο πατέρας όμως του Παναγιώτη θέλησε να έχει και μια δεύτερη γνώμη γιατί τα εισιτήρια είναι αρκετά ακριβά και δεν ήθελε να πάνε χαμένα! Έτσι, γύρισε το κανάλι και πέτυχε ένα άλλο δελτίο καιρού. Ο μετεωρολόγος, ο κύριος Παύλου είπε ότι το Σάββατο θα έχει ήλιο στην αρχή, αλλά η πιθανότητα βροχής είναι πολύ μεγάλη. Ο Παναγιώτης και ο πατέρας του έχουν μπερδευτεί! Δεν ξέρουν ποιον πρέπει να εμπιστευτούν! Τι θα τους πρότεινες; Να εμπιστευτούν τον κ. Γεωργίου ή τον . Παύλου ;

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟΣ Κ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟΣ Κ.ΠΑΥΛΟΥ

Ιστορία 4

Ο Σταύρος είναι ένας μαθητής της πέμπτης δημοτικού και σήμερα του ανακοίνωσαν στο σχολείο ότι την Παρασκευή θα πάνε περίπατο η τάξη του και η έκτη δημοτικού στις κοντινές παραλίες της περιοχής για να μαζέψουν τα σκουπίδια. Ο Σταύρος ήταν πολύ χαρούμενος και όταν γύρισε σπίτι αμέσως ανακοίνωσε στους γονείς την εκδρομή που θα πήγαινε την Παρασκευή με το σχολείο. Εκείνη την ώρα στο σπίτι βρισκόταν και ο παππούς του Σταύρου που είχε έρθει για επίσκεψη και άκουσε τα όσα είπε ο Σταύρος σχετικά με τη σχολική εκδρομή. Ο παππούς του, είπε του Σταύρου να μην ενθουσιάζεται διότι ο καιρός την Παρασκευή θα είναι βροχερός. Ο Σταύρος όταν το άκουσε αυτό απογοητεύτηκε αλλά αποφάσισε το βράδυ να δει και το δελτίο καιρού για να βεβαιωθεί ότι όντως ο καιρός δεν θα ήταν καλός. Ο μετεωρολόγος του δελτίου καιρού ο κύριος Παπαδόπουλος ανέφερε ότι θα έχει μια ηλιόλουστη μέρα την Παρασκευή, με πολύ μικρή πιθανότητα βροχής. Τώρα ο Σταύρος έχει μπερδευτεί! Δεν ξέρει ποιον να εμπιστευτεί! Να εμπιστευτεί τον παππού του ή τον κ. Παπαδόπουλο;

ΠΑΠΠΟΥΣ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟΣ Κ.ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ιστορία 5

Η Ελένη είναι μία μαθήτρια της έκτης δημοτικού και έχει πολλά δύσκολα μαθήματα φέτος, η μητέρα της βλέποντας πόσο αγχωμένη και πιεσμένη ήταν, της είπε να ξεκινήσει φροντιστήριο. Της Ελένης της φάνηκε καλή ιδέα και αποφάσισε να πάει μαζί με τη μητέρα της στο φροντιστήριο της περιοχής της για να ρωτήσουν την δασκάλα αν θα μπορούσε να κάνει κάποια ιδιαίτερα μαθήματα στην Μαρία. Την ώρα που επισκέφτηκαν το φροντιστήριο βρίσκονταν δύο δασκάλες. Η Ελένη αρχικά γνώρισε τη μία από αυτές, την κ. Χριστίνα. Η Ελένη της είπε ότι ενδιαφέρεται να ξεκινήσει με μια ώρα γλώσσα και μια ώρα μαθηματικά και η κ. Χριστίνα αφού την άκουσε της πρότεινε να ξεκινήσει στο τμήμα που έκανε η ίδια κάθε Τετάρτη και Παρασκευή απόγευμα καθώς θα την βοηθούσε ιδιαίτερα. Η μαμά της Ελένης πριν φύγουν ήθελε να γνωρίσουν και την δεύτερη δασκάλα την κ. Μαρία για να πάρουν και μία δεύτερη γνώμη σχετικά με το πρόγραμμα του φροντιστηρίου. Η Ελένη είπε και στην κ. Μαρία τον λόγο που θέλει να ξεκινήσει μαθήματα και η κ. Μαρία της είπε ότι το καταλληλότερο τμήμα για την περίπτωση της ήταν αυτό που έκανε εκείνη κάθε Τρίτη και Πέμπτη απόγευμα. Τώρα η Ελένη και η μητέρα της είναι αρκετά μπερδεμένες !Δεν ξέρουν τι πρέπει να κάνουν! Να εμπιστευτούν την κ. Χριστίνα ή την κ. Μαρία ; Τι θα πρότεινες στην Ελένη και την μαμά της;

ΔΑΣΚΑΛΑ. Κ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΔΑΣΚΑΛΑ Κ.ΜΑΡΙΑ

Ιστορία 6

Η Σοφία είναι μαθήτρια της πέμπτης δημοτικού και θέλει να ξεκινήσει γερμανικά γιατί της αρέσει η γλώσσα. Οι γονείς της, της πρότειναν να γνωρίσουν την κ. Όλγα που είναι γειτόνισσα τους και κάνει μαθήματα γερμανικών. Η κύρια Όλγα δεν έχει σπουδάσει γερμανικά αλλά τα γνωρίζει γιατί έχει μείνει κάποια χρόνια στην Γερμανία. Η κυρία Όλγα έκανε πολύ καλή εντύπωση στην Σοφία και στους γονείς της αλλά η μητέρα της θυμήθηκε λίγο αργότερα ότι υπάρχει και μία δεύτερη γυναίκα που κάνει μαθήματα γερμανικών στην περιοχή και πρότεινε στην Σοφία να την γνωρίσουν και εκείνη. Η Σοφία συμφώνησε και την επόμενη μέρα κανόνισαν μία συνάντηση με την κ. Νεφέλη. Η κυρία Νεφέλη είναι καθηγήτρια γερμανικών και κάνει μάθημα σε φροντιστήριο. Η κυρία Νεφέλη επίσης έκανε καλή εντύπωση στην Σοφία και στους γονείς της και τώρα είναι όλοι τους αρκετά μπερδεμένοι! Δεν ξέρουν τι πρέπει να κάνουν! Να εμπιστευτούν την κ. Όλγα ή την κ. Νεφέλη ; Τι θα πρότεινες στην Ελένη και στους γονείς της ;

ΔΑΣΚΑΛΑ Κ.ΝΕΦΕΛΗ

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ Κ.ΟΛΓΑ

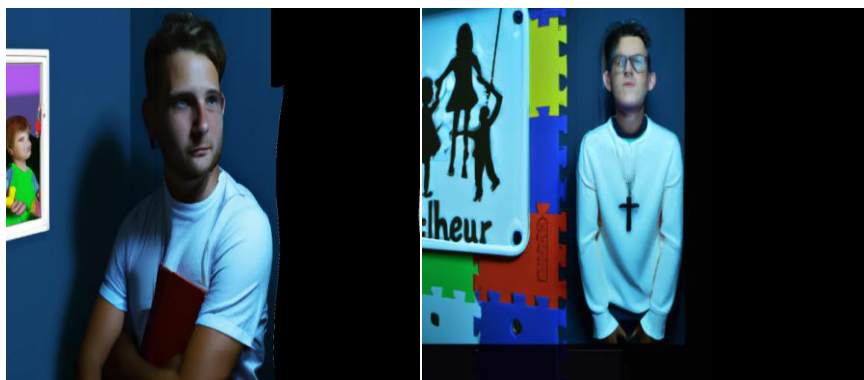

Ιστορία 7

Ο Θοδωρής είναι μαθητής της πέμπτης δημοτικού και δυσκολεύεται αρκετά με τα μαθήματα φέτος. Τα περισσότερα πράγματα μέσα από τα βιβλία του φαίνονται δύσκολα και τον μπερδεύουν αρκετά. Η γονείς του είδαν ότι ο Θοδωρής φέτος στα μαθήματα δυσκολεύεται αρκετά και αποφάσισαν να του φέρουν στο σπίτι δύο δασκάλους για να τον βοηθήσουν και ύστερα ο μικρός Θοδωρής θα αποφάσιζε με ποιον από τους δύο ταίριαζε περισσότερο και επιθυμούσε να συνεχίσει τα μαθήματα. Οι γονείς του λοιπόν κανόνισαν την επόμενη μέρα το πρωί να έρθει στο σπίτι ο πρώτος δάσκαλος ο κ. Νάσος για να τον γνωρίσουν. Ο κύριος Νάσος ενθουσίασε τον μικρό Θοδωρή και τους γονείς του και ήθελε αμέσως να ξεκινήσει μαθήματα ο Θοδωρής μαζί του. Όμως η μητέρα του είχε κανονίσει ήδη συνάντηση με τον δεύτερο δάσκαλο το απόγευμα της ίδιας μέρας και δεν μπορούσε τώρα τελευταία στιγμή να την ακυρώσει. Το απόγευμα λοιπόν τους επισκέφτηκε στο σπίτι ο δεύτερος δάσκαλος ,ο κ. Αργύρης. Ο Κ. Αργύρης επίσης εντυπωσίασε τον μικρό Θοδωρή αλλά και τους γονείς του. Τώρα ο Θοδωρής και οι γονείς του είναι αρκετά μπερδεμένοι! Δεν ξέρουν τι πρέπει να κάνουν! Να εμπιστευτούν τον κ. Νάσο ή τον κ. Αργύρη ; Τι θα πρότεινες στον Θοδωρή και στους γονείς του ;

ΔΑΣΚΑΛΟΣ Κ.ΝΑΣΟΣ

ΔΑΣΚΑΛΟΣ Κ.ΑΡΓΥΡΗΣ

Ιστορία 8

Ο Λευτέρης είναι μαθητής της έκτης δημοτικού και τον τελευταίο καιρό παρουσιάζει αρκετά κενά στο μάθημα των αγγλικών γιατί δασκάλα δεν τους έχει έρθει ακόμη στο σχολείο. Έτσι η μητέρα του αποφάσισε να τον ξεκινήσει μαθήματα αγγλικών στο σπίτι ώστε να μην χάσει τελείως επαφή ο Λευτέρης με τα αγγλικά. Στην γειτονιά που έμενε ο Λευτέρης έκαναν αγγλικά δύο κυρίες. Ο Λευτέρης επιθυμούσε να γνωρίσει και τις δύο και να αποφασίσει ο ίδιος μετέπειτα ποια θα ήταν η καλύτερη για να του κάνει μαθήματα αγγλικών. Η πρώτη από αυτές ήταν η κυρία Ασημίνα που παρόλο που δεν είχε πτυχίο αγγλικών είχε αρκετές γνώσεις πάνω στη συγκεκριμένη γλώσσα και της άρεσε πολύ αυτό που έκανε. Ο Λευτέρης έμεινε ιδιαίτερα ικανοποιημένος από την κ. Ασημίνα αλλά ήθελε να γνωρίσει και την δεύτερη κυρία. Η δεύτερη δασκάλα ήταν η κυρία Βασιλική που είχε πτυχίο αγγλικών και είχε επίσης πολύ καλές γνώσεις στα αγγλικά. Ο Λευτέρης έμεινε επίσης αρκετά ικανοποιημένος και από την κ. Βασιλική και τώρα έχει μπερδευτεί αρκετά; Δεν ξέρει ποια πρέπει να εμπιστευτεί! Τι θα του πρότεινες; Να εμπιστευτεί την κυρία Ασημίνα ή την κυρία Βασιλική

ΔΑΣΚΑΛΑ Κ. ΑΣΗΜΙΝΑ

ΔΑΣΚΑΛΑ Κ. ΒΑΣΙΛΙΚΗ

